

l'arjau

REVISTA CULTURAL

Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols

Núm. 69 DESEMBRE 2013

CALIDOSCOPI

L'Agrupació Fotogràfica i Cinema- togràfica compleix 50 anys

■ L'ENTREVISTA

JORDI GALLEGO i JORDI RABELL,
fotògrafs i membres de l'AFiC, par-
len de l'Agrupació i de les seves vi-
vències amb la fotografia

■ CONTRASTOS

Fotografia i cinema, l'origen

■ LES IMATGES

L'AFiC, història i records

■ EL TINGLADO

Centenari del vol de Lucien Demazel

Biplà de Demazel durant les Festes de l'Aviació i l'ombra del fotògraf Ricard Mur, 7 de desembre de 1913.
AMSFG. Col·lecció Municipal d'Imatges (Autor: Ricard Mur)

EN AQUEST NÚMERO...

■ PRESENTACIÓ	03
■ CALIDOSCOPI	
L'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica compleix cinquanta anys.....	04
El punt de vista	06
Les imatges.....	46
L'entrevista. Jordi Gallego i Jordi Rabell	54
Contrastos	60
■ EL TINGLADO	62
■ DIRECTORI	67

EDICIÓ

AJUNTAMENT DE SANT FELIU DE GUÍXOLS
www.guixols.cat

REDACCIÓ

ARXIU MUNICIPAL
SERVEI DE PUBLICACIONS D'ARXIU
Cra. de Girona, 45-47
17220 St. Feliu de Guíxols
Tel. 972 32 25 93

COORDINACIÓ

M. ÀNGELS SUQUET

CONSELL DE REDACCIÓ

AGRUPACIÓ FOTOGRAFICA I CINEMATOGRAFICA
DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

COL·LABORADORS

JAUME ALONSO, QUIM BIGAS, TONI FERRER,
JORDI GALLEGU, ALFONS HEREU, JOSEP PÉREZ,
JORDI RABELL, M. ÀNGELS SUQUET, JOAN VICENS

FOTO DE LA PORTADA

JORDI RABELL A PUNT DE FER UNA FOTOGRAFIA
AMB LA SEVA ROLLEIFLEX. AMSFG. FONS JORDI
RABELL (AUTOR: JOSEP CANET)

ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC

ELISENDA LORÉS I MIREIA TRULL

DISSENY I MAQUETACIÓ

DOSIS PROJECTES GRÀFICS

IMPRESSIÓ

GRÀFIQUES BIGAS

ISSN 2013-0813

DIPOSIT LEGAL: GI-1.611-89

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el
disseny, fotografies, dibuixos i estadístiques, no pot
ser reproduïda, emmagatzemada ni transmesa de
cap manera ni per cap mitjà (electrònic, mecànic,
òptic, de gravació o bé fotocòpia) sense autoritza-
ció prèvia de l'autor i editor.

Logotip corresponent al cinquantè aniversari de l'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica de Sant Feliu de Guíxols. Adaptació del logotip d'Arcadi Lozano feta per Albert Collado.

PRESENTACIÓ Enguany l'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica de Sant Feliu de Guíxols compleix 50 anys. Amb motiu de la nevada del desembre de 1962 un grup d'aficionats a la fotografia va decidir fer un concurs per retratar la ciutat coberta amb aquell fred llençol blanc. Aquesta iniciativa va ser el primer pas per organitzar-se com a grup, una idea que es forjava des de feia temps. Així el 17 d'abril de 1963 es va constituir l'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica de Sant Feliu de Guíxols amb la voluntat de proporcionar als seus associats coneixements de fotografia i de cinema amateur com a art, per mitjà d'exposicions, conferències, projeccions, debats i excursions.

Els anys seixanta van ser de gran efervescència, però el desig de renovació que ens envaï amb la transició democràtica va qüestionar moltes iniciatives nascudes durant el franquisme. Per refer-se, l'AFiC va recuperar el seu vessant més popular i es consolidà com a cronista gràfic de la ciutat. També es va fer visible més enllà de Sant Feliu de Guíxols i va tenir una participació activa en l'organització d'institucions com l'Associació Gironina d'Entitats Fotogràfiques i la Federació Catalana de Fotografia. Els anys noranta van ser definitius. El 1992 començà a impartir cursos de fotografia al Casal de Tueda i aconseguí així atreure nous aficionats. A banda, l'Agrupació col·laborà amb l'Ajuntament realitzant campanyes fotogràfiques arreu de la ciutat. L'any 1993, amb motiu del llibre *Imatges per a la història*, es van retratar els espais més emblemàtics per contrastar-los amb imatges antigues. El 1998 una lliga fotogràfica va fer la crònica de la vida de Sant Feliu durant tot un any.

Durant aquests anys l'AFiC ha crescut i ha evolucionat, també ha passat moments delicats. No obstant això, mig segle d'història es construeix només a partir de la tenacitat d'un gran nombre de persones. L'Agrupació ha sabut renovar-se i engrescar un bon grapat de ganxons de diverses generacions, i volem felicitar-la i desitjar-li un càlid "per molts anys!".

Vista del passeig l'any 1962. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: Albert Gironès)

CALIDOSCOPI

L'Agrupació Fotogràfica i Cinematogrà- fica fa 50 anys

"Nihil est toto, quod perstet, in orbe. Cuncta fluunt, omnisque vagans formatur imago" (Ovidi, *Metamorfosis*, 15, 177) No hi ha res estable en tot l'univers, tot flueix i de tot es forma una imatge fugissera. La captura d'imatges fidels a la realitat no va ser possible fins al segle XIX amb el naixement de la fotografia i, més tard, el cinema. El pas següent va ser quan la tecnologia posà a l'abast dels afeccionats la realització d'aquelles imatges, les apropà a la vida quotidiana i donà pas a nous creadors i noves propostes. La constitució d'entitats que agrupaven els amateurs els ajudà a progressar en coneixement tècnic i en reconeixement de la seva obra. A Sant Feliu de Guíxols, des de 1963, la gran protagonista ha estat l'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (AFiC). Josep Pérez explica com va evolucionar la tecnologia per arribar als aficionats; M. Àngels Suquet parla dels fotògrafs professionals i els amateurs de Sant Feliu fins als anys seixanta; Joan Vicens repassa exhaustivament la història de l'AFiC; Alfons Hereu reflexiona sobre el cinema amateur i descriu les activitats de la Vocalia de Cinema; Toni Ferrer descriu la seva experiència com a cineasta i Quim Bigas com ha viscut la irrupció de les noves tecnologies en el món de la fotografia. Jordi Gallego i Jordi Rabell expliquen passat i present de l'AFiC.

Vist per la **TÈCNICA** EL TEMPS DE L'AFIC. UN REPÀS PER LA HISTÒRIA DE L'ARRIBADA DELS AFECCIONATS A LA FOTOGRAFIA. La fotografia i el cinema van revolucionar la cultura visual de la humanitat a partir del segle XIX. A banda de la producció professional, la tecnologia ben aviat va evolucionar i es va posar a l'abast dels afeccionats, que inicialment eren les classes benestants. Durant la segona meitat del segle XX s'assolí molta més popularitat, però aquest procés ha arribat a la seva màxima expressió recentment amb la incorporació de càmeres als mòbils.

Imagineu-vos que camineu pel passeig a principis de l'any 1839 i, en algun moment, mireu cap al mar i ha desaparegut l'arenys. No hi ha platja, ni n'hi ha hagut mai, però al fons ja es veu sorra. Passegeu cada dia i el pòsit, primer imperceptiblement i més tard de manera manifesta, va solant més i més granets, fins que aflora una línia primeta de platja. I amb els dies, les setmanes, els mesos i els anys sedimenta, a la fi, un ample sorral. Una marrada més pel somni i ens mirem els granets de sorra. Cadascun és una fotografia o una pel·lícula. Fa menys de dos-cents anys no se'n veien, però en uns pocs anys se n'havien fet tantes que potser no eren infinites, però sí incomputables. Avui en podem tocar algunes, perdura la infinitud aproximada del seu nombre i la immensa majoria no semblen existir excepte quan les mirem, "apantallats", uns quants segons. La mirada fa la cosa, i, quan ningú mira, la cosa es fon i un número la guarda, més o menys com pot.

L'AFiC va néixer trenta anys abans de les primeres campanades de traspàs de la fotografia fotoquímica, analògica, a la fotografia numèrica, digital

Si repassem els cops de mar que han dut més sorra a aquesta platja veurem que arriben amb una empenta similar: fan que la fotografia, així com la captació de la imatge continua en moviment (cinema, vídeo), sigui cada cop una pràctica més fàcil i, per tant, molt més estesa; i fan també que les fotografies i les filmacions es tornin més ràpides, més barates, més lleugeres i més petites...fins a fer-les gairebé desaparèixer si les considerem com a objectes. Aquestes grans onades neixen de petits esclats i revolucions dins el desenvolupament tecnològic de la fotografia i s'empelten amb fenòmens industrials, científics, econòmics, i, a la fi, socials.

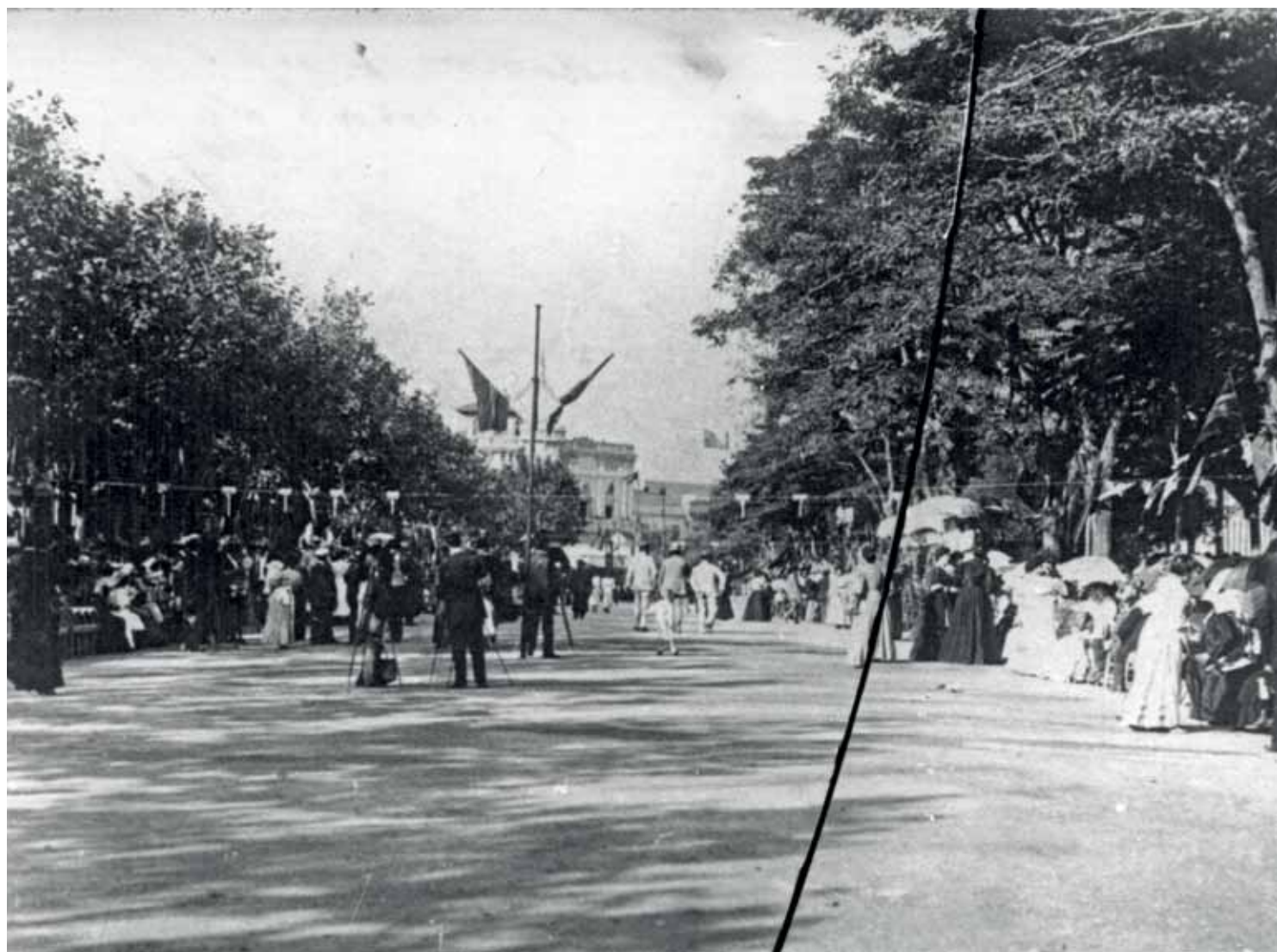
L'AFiC va néixer trenta anys abans de les primeres campanades de traspàs de la fotografia fotoquímica, analògica, a la fotografia numèrica, digital, i viu avui, encara, en una època on la producció, la transmissió i la comunicació de la imatge es produeixen de manera creixentment "ultramassiva". Com que la fotografia i el cinema són unes pràctiques de la imatge altament determinades per la tecnologia disponible a cada moment, un repàs del panorama tecnològic i industrial ens pot proveir d'eines per a la comprensió de les arrels d'uns fenòmens que comencen als tallers i als laboratoris d'assaig, es transporten a les fàbriques i desemboquen al comerç, per acabar traslladant uns canvis significatius a la vida de la gent en la seva experimentació i vivència de la cultura visual, l'art inclòs.

Quins canvis duen la fotografia i, en una altra vessant, el cinema fins al territori de possibilitar l'ús pels anomenats *afeccionats*? La democratització en la pràctica de la fotografia és un recorregut un tant particular. Si bé la fo-

A la pàgina dreta, de dalt a baix:

Participants d'una de les edicions del Festival Internacional de Cinema Amateur davant la Porta Ferrada, als anys seixanta. AMSFG. Fons Festival Internacional de Cinema Amateur (Autor: desconegut)

Retratistes al passeig del Mar durant una cursa de bicicletes, 1906. AMSFG. Col·lecció Carme Arxer (Autor: Jesús Mauri)

tografia és, en alguns procediments, una pràctica senzilla en la primera secció de la seva història, quan es produïa necessàriament de forma artesanal, la carestia dels materials la convertia en un objecte d'ús professional i sols constituïen excepcions a aquesta norma general algunes persones d'estrats socials benestants.

Quan, a partir del desenvolupament de tècniques seques, el material fotogràfic passa a generar una activitat industrial perquè ja oferia possibilitats d'emmagatzematge i comercialització, la tipologia de materials –tant de presa com fungibles– permet l'accés massiu de públic a l'obtenció d'imatges però gairebé universalment mitjançant la figura de l'operador especialitzat, el fotògraf, el retratista, de galeria o ambulant. Fins que, finalment, els avenços en rapidesa, tant en captació (possibilitat de detenció del moviment) com en copiat (possibilitat de copiat amb llum artificial) per evolució de les emulsions, i el posterior alleujament en el material de presa, amb l'arribada de la pel·lícula flexible de plàstic (nitrat i posteriorment acetats de cel·lulosa), comencen a assentar les bases per a una extensió realment significativa de la fotografia amateur. En aquest punt cal destacar, per diferència i potència, un dels èxits de "marxandatge" més notables de la història: l'aparició de la càmera Kodak amb rodets de paper. La miniaturització dels formats de rodets i de les mateixes càmeres desapareixen definitivament aquesta progressió mentre els fabricants instal·len les condicions per a la conquesta d'un mercat d'aficionats. A França, les vacances de l'estiu de 1936 generen la primera onada milionària de revelatges per demanda del públic amateur que, a partir d'aquell moment i exceptuant els períodes de carestia i dificultat de comerç generats per les guerres, va estendre durant la resta del segle xx una batalla comercial entre marques plena d'estratègies per a la consecució i fidelització d'un públic extraordinàriament creixent.

La fotografia és, en alguns procediments, una pràctica senzilla en la primera secció de la seva història, quan es produïa necessàriament de forma artesanal, la carestia dels materials la convertia en un objecte d'ús professional

El cas del cinema sembla presentar una sorprenent senzillesa. La primera càmera Lumière era un aparell força senzill. Curiosament, els germans Lumière havien fet fortuna precisament com a fabricants de plaques fotogràfiques seques. I, des de molt poc temps després de la presentació pública del cinematògraf, tenim notícies sobre el desenvolupament tecnològic de recursos per al cinema domèstic, sempre en un format menor que el comercial però, tot i així, el cinema domèstic no es democratitza fins als anys cinquanta i no s'universalitza fins a l'arribada del vídeo digital. La inclusió de la possibilitat de filmació en els telèfons mòbils ha revolucionat el món en els darrers anys

en una dimensió senzillament inabastable, en el mateix sentit que ho ha estat per a la imatge fixa.

El propi associacionisme té la seva història particular i, arreu del món les lligues, les publicacions en forma de llibre i, més marcadament, quant a fixar tendència en forma de revistes, així com els concursos i les exposicions (o els anomenats salons), són ja una part de la història de la fotografia de cada país. De vegades hi ha un cert contacte i influència del món dels fotògrafs professionals, o dels artistes fotògrafs, però molt més habitualment es troba en relació amb aquesta darrera figura, la qual actualment ja gairebé és indistingible a causa de l'adopció social de la pràctica fotogràfica, que és el fotògraf afeccionat.

Des de molt poc temps després de la presentació pública del cinematògraf, tenim notícies sobre el desenvolupament tecnològic de recursos per al cinema domèstic

L'AFIC es crea el 1963, un any abans que l'empresa Kodak llanci al mercat el format de cinema domèstic Súper 8. En fotografia, el moment presentava la pel·lícula flexible com a format ja habitual, i feia pocs anys, cap a set, que s'havien començat a comercialitzar les primeres càmeres reflex. Aquestes suposaven atorgar màxim control a l'operador en la voluntat sobre l'aplicació de decisions a la presa d'una fotografia, alhora que atorgava als seus posseïdors un estatut de certa elit. Aquest és un factor determinant per a qui volia donar a les seves imatges fotogràfiques un caire artístic, que en aquella època començava a denominar-se *creatiu* en l'argot fotogràfic. Però, cal no oblidar, que tot això venia a optimitzar una oferta tecnològica que ja havia posat a la pràctica fotogràfica popular en condicions de generar una producció de creixement geomètric a partir, primer, de la miniaturització dels formats, que podríem considerar inaugurada a partir dels anys trenta amb l'adopció del film perforat de 35 mm procedent de l'àmbit cinematogràfic com a suport fotogràfic, i també de l'ampliació de l'oferta mercantil a una munió de models de càmeres petites i assequibles per a un bon nombre de famílies. Alhora, la fotografia en color començava a ser adoptada pels afeccionats. En aquesta explosió en l'atractiu de l'afició fotogràfica cal considerar també algunes condicions socioeconòmiques que expliquen la disponibilitat de mitjans per intensificar la pràctica, entre les quals podríem citar des de la pujança econòmica de les classes mitjanes a la irrupció del turisme o la disponibilitat de vehicles privats, i tot en un entorn on ja s'havia validat com a índex social el consum, o els costums, d'entreteniment per als períodes d'oci.

La pervivència de l'associació ha fet que travessés moments recents però crucials en aquest desenvolupament, extensió i acceleració, que han marcat el canvi de segle. En l'àmbit de la producció cinematogràfica, el Súper

8 va ser substituït per la cinta videomagnètica a mitjan anys setanta i, més tard, pel vídeo digital a partir de finals dels anys vuitanta. Amb cada esglaió d'obsolescència tecnològica la subsegüent exigència de renovació del maquinari ha suposat el sacrifici de cada fornada d'antigues càmeres i, en els materials de muntatge, la successió de les movioles i les empalmadores per a les taules d'edició i, finalment, per als programaris d'edició digital dels ordinadors. També ha significat el pas a la història dels projectors en benefici de la implementació del monitor o del canó de vídeo com a eines de visualització.

De dalt a baix:

Retratista als banys de s'Agaró, 1929-1935.
AMSFG. Col·lecció España-Ibáñez (Autor: Ricard Mur)

Tres noies amb una màquina de retratar a la platja de Sant Feliu de Guíxols el juliol de 1969, sis anys després que Kodak llancés la Instamatic.
AMSFG. Fons Pere Rigau (Autor: Pere Rigau)

L'associacionisme ha deixat, ben segur, un pòsit d'experiències culturals i de socialització a partir de les pràctiques d'imatge

En fotografia l'AFiC s'ha fet gran veient arribar el color encara que, fins l'arribada de la fotografia digital a principis dels anys noranta i encara després, el blanc i negre, ha estat una marca de consideració diferenciada. En el processament, el laboratori ha deixat pas a la intervenció posterior a la presa de les imatges amb els programaris de tractament digital i, en alguns casos, a la presa de decisions sobre l'encàrrec d'impressions electròniques sobre paper.

L'associacionisme ha deixat, ben segur, un pòsit d'experiències culturals i de socialització a partir de les pràctiques d'imatge. L'existència d'un cos social com el que ha anat experimentant l'AFiC planteja la riquesa d'una memòria i d'una experiència, un patrimoni comú a partir de l'intercanvi d'aportacions individuals que ultrapassa les realitzacions materials, les fotografies i les pel·lícules, i es pot valoritzar com a un element de riquesa social a partir de la litúrgia pròpia de l'associacionisme fotogràfic: trobades, oportunitats per generar operacions culturals, intercanvi, comunicació, competència i, alhora, aquestes realitzacions produeixen un sediment d'esdeveniments, notícies i obres. Actualment aquestes mateixes operacions són factibles quasi universalment i amb immediatesa mitjançant els recursos telemàtics a l'abast, però això precisament aporta un valor afegit a l'associacionisme ganxó, que s'hi pot llançar i difondre's però que compta amb un tret diferencial de pes: el contacte humà i personal, la proximitat, la seva corporeïtat, amb les seves exigències però també amb les seves oportunitats, i on el fet de ser un fenomen local, encara que pugui estar enllaçat a l'orb digital, troba, precisament, la seva explicació. I tornant a les realitzacions materials en forma d'obres, les possibilitats de producció massiva que han generat les successives facilitats tecnològiques seguiran oferint un producte d'incontestable i creixent riquesa que, alhora, conté una exigència desafiant: la necessitat d'imaginació i criteri per trobar la manera de guardar i donar utilitat a tant de patrimoni. Hem repassat el creixement geomètric de les possibilitats de generació d'imatges, i caldrà començar a preveure les conseqüències del pas d'aquesta enorme producció com a objecte cultural i històric.

Josep Pérez Pena

Llicenciat en Belles Arts i tècnic en preservació de fotografies

Vist per la **HISTÒRIA** ELS FOTÒGRAFS DE SANT FELIU DE GUÍXOLS. PROFESSIONALS VS AFEC-CIONATS. Poc després de la presentació pública a París del primer procediment fotogràfic, el daguerreotip, va començar a haver-hi galeries de fotògrafs a la ciutat. La història dels fotògrafs professionals ha estat profu-sament estudiada, no obstant això, l'activitat dels fotògrafs afeccionats ha restat més en l'anonimat. De fet, no ha estat fins a l'aparició de l'AFiC que els no-professionals han tingut un lloc de referència on aprendre i també mostrar la seva obra.

La història dels fotògrafs de Sant Feliu de Guíxols ha estat exhaustivament elaborada per Agustí Roldós, el qual va publicar set articles consecutius a L'ARJAU entre el setembre de 2004 i el desembre de 2006, a banda de la sèrie de seixanta articles publicada al setmanari *Àncora* entre els anys 2002 i 2004, entre d'altres. La recerca d'Agustí Roldós ha permès identificar els fotògrafs que han estat actius a la nostra ciutat durant més d'un segle. L'inici se situa a la segona meitat del segle XIX, amb Joan Gironès. Durant dècades, nissa-gues de fotògrafs es van succeir al capdavant de les galeries, es van associar o n'obriren de noves. Alguns d'ells van exercir durant un llarg període de temps i van esdevenir referents en la memòria gràfica dels guixolencs: Jau-me Bertran, Martí Vilallonga, Lluís Sánchez, els Mauri (Amadeu i el seu fill Jesús), els Manetes (Josep Manetes i el seu gendre Josep Costa) o Ricard Mur.

Inicialment, els protagonistes d'aquesta història van ser els fotògrafs profes-sionals. Els més consolidats regentaren elegants establiments equipats amb decorats i complements, on acudien generacions de ganxons per fer-se re-tratar d'acord amb l'estètica del moment. No va ser un fet casual que Ama-deu Mauri bategés la seva empresa amb el nom de *Fotografia Moderna*. Les galeries solien estar instal·lades als terrats dels seus habitatges per tal d'aprofitar més la llum. Aquest fou el cas, per exemple, de Jaume Bertran, Lluís Sánchez o Ricard Mur. Mur, a més, utilitzà el vestíbul de l'immoble com a aparador per mostrar les seves fotografies. Moltes vegades els fotògrafs, cercant més publicitat, exposaven els seus treballs en aparadors de botigues centríques de la ciutat. Les fotografies de Jaume Bertran sovint es podien veure a la camiseria de Vicenç Vallbona, al carrer Major Antic (actual carrer Anselm Clavé). Al comerç de Joan Donato, a la rambla Vidal, hi havia expo-sat Juli Nyssen i Enric Daniel, en col·laboració amb Bertran. Martí Vilallonga va començar exhibint retrats a la botiga de Francesc Carreró i, el 1905, arribà a exposar simultàniament en diferents aparadors de la ciutat.

Moltes vegades els fotògrafs, cercant una major publicitat, exposaven els seus treballs en aparadors de botigues centríques de la ciutat

Als inicis, la fotografia cercava el seu reconeixement artístic posant èmfasi en els aspectes on coincidia amb la pintura. La professionalitat d'aquests pioners anava vinculada a les seves capacitats artístiques que, d'altra ban-da, eren molt necessàries per al retoc i l'acoloriment de retrats i vistes amb aquarel·la. Moltes vegades, a més de retrats fotogràfics, els autors oferien retrats a l'oli (originals o còpies de fotografies), com ara Paul Henri, cap al 1880; Amadeu Mauri, quan s'establí a Sant Feliu de Guíxols l'any 1900; o el badaloní Juli Nyssen que, a més de fotògraf, també era pintor i es va fer càrrec de la galeria de Lluís Sánchez cap al 1904.

Retrat de Ricard Pla, conegut com a *NODO*, fent de fotògraf ambulant el 22 de març de 1964. AMSFG. Fons Jordi Rabell (Autor: Jordi Rabell)

A la pàgina de la dreta, de dalt a baix:

Vicenç Gandol retratant els efectes dels bombardeigs, l'any 1937. AMSFG. Fons Vicenç Gandol (Autor: Pere Rigau)

Retrat de l'equip de futbol de Cassà de la Selva amb l'ombra del fotògraf Josep Manetes en primer terme, el 15 de febrer de 1914. AMSFG. Col·lecció Municipal d'Imatges (Autor: Josep Manetes)

Però no tots els professionals comptaven amb prou recursos per poder obrir un establiment i estar al dia dels avenços tècnics. Hi havia molts fotògrafs ambulants que viatjaven per les poblacions fent retrats i fotografies de festes i esdeveniments. Aquests professionals també havien de recórrer a establiments o estancs on deixaven retrats perquè els clients els anessin a recollir, o bé postals per a qui les volgués comprar. Alguns fotògrafs havien de compaginar el seu ofici amb altres dedicacions per tirar endavant. Jesús Mauri, a la seva galeria de Ripoll, també venia rellotges. Fèlix Romaní treballà sempre com a dependent a la Cooperativa, al carrer de la Rutlla. Un cas paradigmàtic fou el de Martí Vilallonga, considerat com l'introduïdor del cinema a Sant Feliu de Guíxols. Aquest, a banda de la seva galeria, l'abril de 1903, va inaugurar el *Cinematógrafo Moderno*, situat en una barraca al passeig del Mar fins que, el març de 1906, va obrir el cinema Lons'Or al passeig dels Guíxols.

Però, al principi del segle xx, l'evolució de la tècnica fotogràfica també produeix un altre efecte: la proliferació de fotògrafs afeccionats

El tipus de fotografia realitzat majoritàriament pels professionals era el retrat, i el motiu l'explica clarament un anunci publicat en un periòdic de l'any 1898: *Desde tiempo inmemorial existen grandes galerías de retratos que constituyen la ornamentación predilecta de los salones de la nobleza y gente rica, que así veneran la tradición de sus mayores y deudos conservando sus rasgos fisonómicos. Hoy la afición a los retratos se ha popularizado de tal modo que no hay familia, por modesta que sea, que no tenga deseos de poseer la imagen viviente de los seres queridos y admirados. Y esta afición se comprende porque un buen retrato es el adorno más interesante y artístico para cualquier habitación ya sea suntuosa o modesta. Una buena ampliación fotográfica será siempre preferible a un mal retrato al óleo.* A banda dels retrats, com a hereva de la tradició del gravat, la fotografia també fou ideal per representar paisatges i vistes, ja que era totalment fidel a la realitat. Jaume Bertran va ser el primer en retratar la ciutat al darrer terç del segle XIX. També van destacar les edicions de postals d'Amadeu Mauri, Ricard Mur i Fèlix Romaní.

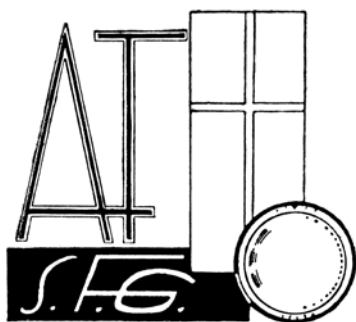
Al principi del segle XX la fotografia començà a treure partit de les seves particularitats i deixà d'emular la pintura. Arran de les propostes d'Alfred Stieglitz, l'interès dels fotògrafs se centrà en la fotografia documental. Diverses circumstàncies van afavorir aquest canvi. Per una part, la tècnica fotogràfica va permetre més fàcilment l'obtenció de fotografies millorant el material fotogràfic i fabricant formats més petits i més fàcils de manipular. Per una altra part, al llarg del segle XIX, les tècniques d'impressió havien permès la incorporació de fotografies als periòdics i revistes il·lustrades, en substitució dels gravats. Aquest procés culminà als anys trenta, durant els quals la fo-

A banda dels retrats, com a hereva de la tradició del gravat, la fotografia també fou ideal per representar paisatges i vistes, ja que era totalment fidel a la realitat

tografia avançà decisivament cap a l'obtenció de la instantània gràcies a la incorporació dels rodets de 35mm. Però, al principi del segle xx, l'evolució de la tècnica fotogràfica també produeix un altre efecte: la proliferació de fotògrafs afeccionats.

Al llarg del segle XIX ja trobem indicis de l'activitat incipient dels fotògrafs afeccionats. Segons una cita recollida per Agustí Roldós, al setmanari *El Bajo Ampurdán*, del 21 d'agost de 1887, es dona notícia de la visita del conegut fotògraf barceloní Laureano Esplugas, inventor d'una càmera fotogràfica que el periòdic descriu així: *Su foco está calculado para todas las distancias, las fotografías son instantáneas y su manejo está al alcance de todas las inteligencias, pues sólo con tres horas de práctica cualquiera puede convertirse en verdadero fotógrafo. Su coste es de 25 pesetas, y a más se regala un tratado práctico con las instrucciones precisas.* Aquesta càmera és precursora de la famosa Kodak 100 vistes (1889) amb rotlle de paper –posteriorment plàstic– en lloc de placa de vidre. Costava 25 \$ i, per revelar les fotografies, s'enviava la càmera a fàbrica i es tornava al client novament carregada amb un cost de 10 \$. En un anunci de l'establiment de Martí Vilallonga publicat a *La Información*, d'1 de desembre de 1904, ja es parla específicament d'afeccionats quan es diu que un dels serveis oferts per la casa consisteix en un *laboratorio para los aficionados, con toda clase de material a precios de almacén*. La tècnica obre la porta als no-professionals, però les fotografies continuen en mans de les classes benestants, que són les que tenen temps lliure per cultivar una afició i recursos per comprar el material necessari. Aquests fotògrafs imitaren els temes i els enquadraments dels professionals, però també començaran a incorporar temes quotidians i familiars en el seu repertori. En la mesura que les càmeres se simplifiquen, especialment a partir de la segona meitat del segle xx, es popularitza la fotografia dels àmbits més íntims.

Primer logotip de l'Agrupació, dissenyat per Joan Canadell. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: Joan Canadell)

A Sant Feliu de Guíxols hi ha una gran tradició i interès en els camps de la fotografia i del cinema no professional. A partir de l'any 1963, gràcies a l'AFiC, la producció dels afeccionats es canalitza, es divulga i, de retruc, també es valora i es conserva. Aquesta és, sens dubte, una funció molt important de l'Agrupació des d'un punt de vista històric i patrimonial. Pel que fa als fotògrafs afeccionats anteriors als anys seixanta, ha estat l'atzar i la bona voluntat de les famílies el que ha anat revelant l'existència d'obra en la mesura que han anat fent donació de fotografies a l'Arxiu Municipal i també a grans col·leccionistes. No oblidem que el rastre dels fotògrafs professionals es pot seguir a partir de la documentació administrativa i la premsa, però això és menys probable en el cas dels amateurs, que van per lliure.

La producció dels fotògrafs afeccionats pot tenir una gran qualitat des d'un punt de vista tècnic i artístic i, a banda, té com a gran valor afegit el fet que pot situar-se en un punt de vista molt fresc i proper a la societat en la qual s'emmarca. Dos dels casos paradigmàtics per la seva qualitat i l'interès dels temes retratats són els fons de Francesc Llorens i Vicenç Gandol. Tenim la fortuna que aquests fons actualment es custodien a l'Arxiu Municipal, on se'n fa difusió i es troben a disposició dels ciutadans que hi estiguin interessats.

Francesc Llorens (Sant Feliu de Guíxols, 1877; Barcelona, 1968) tenia una petita fàbrica tèxtil al Poble Nou i estiuejava a Sant Feliu de Guíxols. El seu fons està format per unes 1.900 diapositives estereoscòpiques realitzades principalment al llarg dels anys vint. Aquest fons té una qualitat tècnica excepcional, a banda de la riquesa del seu contingut. Destaca especialment la sèrie en què documenta amb detall totes les tasques dels pescadors des del desembarcament a la platja fins que el peix és venut al mercat. A part, hi ha un altre conjunt d'imatges sobre les vacances i sortides de la família, amb una important sèrie de fotografies sobre els Banys de Sant Elm, on es retrata amb gran sensibilitat l'ambient dels estiuejants.

Vicenç Gandol (Sant Feliu de Guíxols, 1891-1991) també va ser un home emprenedor que es va dedicar als negocis familiars, un taller de fusteria i la Funerària Moderna, i també va tenir la concessió dels banys de Sant Pol des de l'any 1920. Durant la guerra, s'inicià en la fotografia de la mà de Pere Rigau Roch, el qual treballà com a fotoperiodista, a banda de tenir altres dedicacions. L'objectiu de Gandol va ser retratar els fets ocorreguts durant la Guerra Civil, com els bombardejos i les incautacions. Aquestes fotografies, realitzades de manera clandestina, constitueixen un testimoni únic d'un episodi dramàtic de la nostra història.

Aquests fotògrafs imitaran els temes i els enquadraments dels professionals, però també començaran a incorporar temes quotidians i familiars en el seu repertori

També són destacables les fotografies de Lluís Martí (Sant Feliu de Guíxols, 1900-1980), ja que retraten amb excel·lència el tràfic del port, la badia de Sant Feliu i el procés d'urbanització de la muntanya de Sant Elm. Un altre exemple de conjunt documental amb fotografia amateur conservat a l'Arxiu Municipal és el Fons Rius Coll, família promotora dels banys i la urbanització de Sant Elm. La part del fons que està formada per retrat amateur va ser realitzada als anys vint i tenta i mostra escenes de la vida privada de la família, especialment estones de lleure i estiueig a Sant Feliu de Guíxols.

De dalt a baix:

Revers d'un retrat amb el logotip de la casa Gironès, que era allora galeria fotogràfica i taller de pintura, al final del segle XIX. AMSFG. Fons Rafael Patxot

Revers d'un retrat de la casa Gironès on Joan Gironès es defineix com a pintor i fotògraf, al final del segle XIX. AMSFG. Fons Joan Ripoll

Revers d'un retrat en format de carta de visita amb el logotip del fotògraf J. A. Forest, on destaquen els estris propis d'un pintor, a finals del segle XIX. AMSFG. Fons Alfons Hereu

A partir de l'any 1963, gràcies a l'AFiC, la producció dels afeccionats es canalitza, es divulga i, de retruc, també es valora i es conserva

Durant la postguerra, als anys quaranta, la realització de fotografies era molt difícil ja que no es comercialitzava el material necessari. Aquestes circumstàncies van canviar, a partir dels anys cinquanta, gràcies al turisme. Però aquells anys, els fotògrafs professionals van haver de superar la competència de les càmeres d'afeccionats i la proliferació dels retrats de fotomaton. Els establiments fotogràfics s'especialitzaren en el revelatge de fotografies i en la realització de reportatges de celebracions familiars, com ara casaments. Sovint compaginaven aquestes tasques amb altres activitats comercials. Pere Perefferrer venia també bacallà i carbó i, els germans Oliveras, productes per a la llar, ferreteria i adrogueria. Ricard Pla i la seva esposa Salvadora Fortià, a més de regentar l'antiga casa Manetes, també feien de retratistes ambulants al jardins municipals i a la platja. Joan Sabater continuà amb la tradicional edició de postals, així com els seus fills Lluís i Maria, els quals, a més, il·luminaven les ampliacions amb aquarel·la i pastel. Jaume Vives, que tenia l'establiment a la botiga del seu pare –can Mapa–, cultivà també la fotografia artística i va ser distingit amb diversos premis. És en aquest context que, l'any 1963, apareix l'Agrupació fotogràfica i cinematogràfica a Sant Feliu de Guíxols amb l'objectiu de promoure l'afició per la fotografia i el cinema. Des d'aleshores, l'AFiC és el referent necessari per conèixer la fotografia amateur a la població, alhora que ha esdevingut una gran promotora en la captació de la memòria gràfica de la nostra ciutat.

M. Àngels Suquet Fontana

Arxivera

Vist per l'ENTITAT AGRUPACIÓ FOTOGRÀFICA I CINEMATogrÀFICA DE SANT FELIU DE GUÍXOLS, 50 ANYS D'HISTÒRIA: 1963-2013. Quan una entitat com la nostra arriba a celebrar 50 anys vol dir que darrere seu té una llarga trajectòria, amb la qual s'ha definit plenament el seu tarannà. Que hi ha afició pel cinema i la fotografia i unes ganes de seguir-les. I també vol dir que hi ha un conjunt important de persones que, sent protagonistes amb molta voluntat, han fet possible aquesta fita. Aquestes persones –malauradament algunes ja no estan presents entre nosaltres– han aconseguit que l'AFiC sigui alguna cosa més que una entitat cultural, ja que per a molts s'ha transformat en el punt d'unió d'un grup d'amistat.

L'Agrupació va néixer a partir de la nevada de l'any 1962 i, des d'aleshores, darrere seu hi ha una història amb molt de pes. Tenint en compte que tant la fotografia com el cinema permeten perpetuar gràficament la memòria col·lectiva d'allò que ha passat i que està passant, ens trobem amb una eina indispensable per fer-nos recordar i reviure modes, fets, persones i coses, l'eina ideal per realitzar aquest article. Aquest aniversari que celebrem avui és només un punt de parada en un llarg camí. L'embranchida de la nova generació que s'ha anat incorporant al llarg de l'última dècada fa que no se'n vegi el final.

ELS INICIS DE L'ENTITAT

La tardor de l'any 1962, un grup d'aficionats a la fotografia van decidir-se a formar l'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica de Sant Feliu de Guíxols. Les inclemències meteorològiques d'aquell Nadal van ajudar a la creació d'aquesta entitat. El dia de Nadal va caure una gran nevada, d'aquelles que fan història. Fou a partir d'aquella oportuna precipitació que els aficionats fotògrafs van organitzar un concurs amb el tema "Nevada". Encara ara es recorda la fotografia que va guanyar, la d'en Bartomeu Auladell, que amb la seva simplicitat constituïa una imatge de gran estètica i plasticitat. Aquest concurs del desembre de 1962 va donar pas a la constitució de l'Agrupació, al cap de quatre mesos.

Aquest aniversari que celebrem avui és només un punt de parada en un llarg camí. L'embranchida de la nova generació que s'ha anat incorporant al llarg de l'última dècada fa que no se'n vegi el final

Era el 17 d'abril de 1963 quan es registrava la constitució de la Agrupación Fotográfica y Cinematográfica de Sant Feliu de Guíxols, AFiC. Reunits a la Catequística, a dos quarts d'onze del vespre, es realitzava la constitució de l'entitat. La primera junta directiva estava composta pels següents companys: Bartomeu Auladell Vidal com a president; Jordi Budó Pujol com a vicepresident; Jaume Buxó Prat com a secretari i Emili Alemany Castany, Josep Bartomeu Llorens i Jordi Rabell Rigau com a vocals. L'entitat agrupava també les persones afeccionades al cinema amateur que per aquells anys era prou important. La seu social de l'Agrupació es fixava en un cèntric hotel de la ciutat, l'Hotel Jecsalis, situat a la carretera de Girona i que encara avui perdura.

Les normes del règim quedaven reflectides en els estatuts fundacionals en els quals hi deia: *Esta Agrupación se sitúa al margen de toda política, profesa el espíritu nacional español y sigue las directrices morales cristianas.* Més

Vista del passeig del Mar durant la nevada de l'any 1962. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: Bartomeu Auladell)

tard, deixà de ser obligada la inclusió del segon article, però calia trametre al Govern Civil una còpia per triplicat de la relació de socis, i els noms, adreces i professions de tots els membres de la Junta Directiva. Encara ara hi ha associats que recorden la presència d'algun membre de la policia governativa en les reunions i projeccions de cinema que es duïen a terme.

EL CINEMA AMATEUR I EL TURISME

Amb l'inici de l'activitat turística a la Costa Brava el país s'obria a la resta d'Europa i del món. Els concursos de cinema amateur local i regional tenien molt d'èxit. El 4 d'abril de 1964, durant l'assemblea general de l'Agrupació, es va incorporar la Vocalia de Cinema. Fou coberta per en Josep Clos Barne-da i una comissió adjunta.

Un dels concursos de cinema amateur local fou "El Rollo", que consistia en una pel·lícula d'argument exposat en una sola cinta de 15 metres, d'uns tres minuts, sense muntar. Amb l'eslògan *Gane sus vacaciones en Sant Feliu de Guíxols* s'intentava formar una nova modalitat de concurs per promocionar la població. Consistia a filmar una pel·lícula sobre la nostra ciutat, i el premi per al guanyador era una estada gratis a la població.

El mateix any 1962 nasqué el Festival Internacional del Film Amateur de la Costa Brava, a Sant Feliu de Guíxols, com a mitjà de promoció turística de la ciutat. El certamen, l'únic d'aquestes característiques a l'Estat espanyol, va promoure un gènere de creació que era difícilment controlable per la dictadura franquista. Hi participaren representants de nombrosos països. A més, va acollir un congrés de la UNICA (Unión Internacional de Cinema Amateur) i tres edicions del Simposi d'Estudis Cinematogràfics. L'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica hi col·laborava notablement amb l'aportació dels seus membres en l'organització. Les convocatòries d'aquell Festival Internacional de Cinema Amateur van projectar la ciutat de Sant Feliu de Guíxols i la seva afició pel cinema a tot el món durant dues dècades.

Amb l'inici de l'activitat turística a la Costa Brava el país s'obria a la resta d'Europa i del món. Els concursos de cinema amateur local i regional tenien molt d'èxit

D'altra banda, l'AFiC realitzava periòdicament projeccions de diapositives i de cinema d'autors locals, intercanvis de pel·lícules amb els afeccionats de Blanes i Palafrugell, i també projeccions dels cineastes gironins Narcís Sans i Tomàs Mallol. Més tard també es projectarien documentals d'actes socials del soci Jaume Buxó; els divertits curts de Toni Ferrer; els dibuixos animats

d'Alexandre Matas; els arguments de l'Alfons Hereu i algunes atrevides incursions d'altres socis.

Cal destacar també l'important concurs de fotografia a nivell estatal que es convocava des de l'AFiC, el certamen Hipocampo, dotat d'uns premis econòmics notables que el feren destacar dins el panorama estatal de concursos fotogràfics durant molts anys.

Les convocatòries d'aquell Festival Internacional de Cinema Amateur van projectar la ciutat de Sant Feliu de Guíxols i la seva afició pel cinema a tot el món durant dues dècades

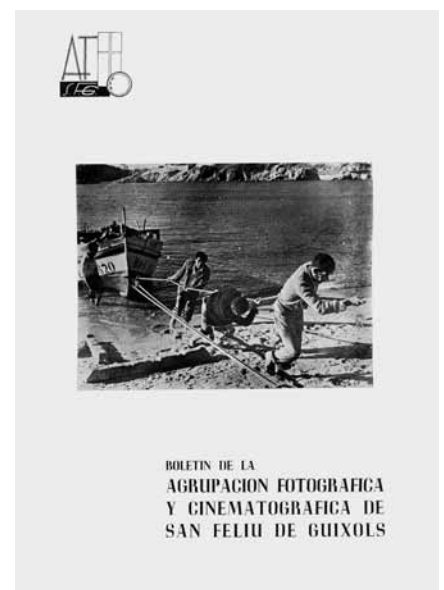
PRIMERA DÈCADA

L'any 1972 es va celebrar la primera dècada de l'Agrupació. En el llibre d'actes llegim: *Para festejar el décimo aniversario de la fundación de esta Agrupación se proyectarán varios actos que se tratarán en reuniones especiales y que serán comunicados a los Sres. Socios. Asimismo se ha acordado aumentar la cuota de socio hasta ahora de 10 ptas., en 25 ptas., y presentarlas mediante pago anual. 25 ptas. al mes, lo que haría, al año, una cuota de 300 ptas.*

Sota la presidència d'en Joan Duch Samí es va retre un homenatge als tres presidents anteriors: en Bartomeu Auladell Vidal, en Jaume Buxó Prats i en Josep Bartomeu Llorens. Fou al llarg d'un sopar-homenatge que es va portar a terme en un *prestigioso hotel de esta ciudad*, segons reflecteix el llibre d'actes.

A principis de 1973 torna a assumir la presidència Josep Bartomeu per un altre any, i s'inicien les infructuoses gestions per tal de poder aconseguir un local social per a l'Associació. El relleu de la presidència l'assumirà, el 1975, l'Alfons Hereu Ruax amb la condició de formar la seva pròpia junta i poder així donar un nou alè a l'Agrupació. D'aquesta manera la nova directiva tindria més suport gràcies a l'experiència de la junta anterior. El mateix Alfons Hereu, el desembre de 1976, com a president sortint de l'Agrupació, redactà el primer document oficial en català que féu l'Agrupació:

Els components de la Junta que han assistit a totes les reunions celebrades des de l'última Assemblea fins avui han cregut convenient fer el següent aclariment: No és l'interès d'aquesta Junta el desfer l'Agrupació de Fotografia com algú ha pretès veure en el comunicat publicat a Àncora i enviat a tots els socis, sinó el de conscienciar a la gent del gran problema que teníem amb la no-assistència i indiferència dels socis i que malgrat, l'èxit que ha comportat l'esmentada convocatòria i que és evident als ulls de tots, ja que

Portada del número 3 del butlletí de l'AFiC, del març de 1964. AMSFG. Hemeroteca.

Més tard també es projectarien documentals d'actes socials del soci Jaume Buxó; els divertits curts de Toni Ferrer; els dibuixos animats d'Alexandre Matas; els arguments de l'Alfons Hereu i algunes atrevides incursions d'altres socis

en les últimes assemblees generals només s'hi varen comptar un promig de 14 persones i que així consta en les actes aixecades, senten l'haver hagut de provocar aquesta assistència amb un comunicat tan incisiu, quan el normal era que tothom acudís pel seu propi peu i interès. Gràcies.

I a l'hora de renovar parcialment els càrrecs de la Junta (president, vice-president, secretari i tresorer), el president llegeix les següents paraules aclaridores:

Tot i haver-hi moltes persones que prometen ajuda a la nova Junta que va ser elegida el 5 de desembre de 1975, a poc a poc es comencen a veure les primeres desercions [sic] per motius que s'ignoren i que s'emparen a la falta de ganes i col·laboració, excusant-se en no tenir local propi i en l'encariment de la fotografia, però cap d'aquestes raons és massa vàlida si veritablement es tenen ganes de treballar. Per cert, que en les reunions de l'Amura de la temporada passada, i amb la reaparició en escena de Jaume Cervera, tants d'anys apartat de l'Agrupació, es reanimaren les xerrades de fotografia que feia temps que no es feien, ja que venir a reunió representava passar unes hores fora de casa i res més. Jo no estic, doncs, disposat a arrossegar el llast d'una Agrupació que tenint 100 socis només tenen ganes de treballar un màxim de 10 o menys, i que després de les promeses de participació de la resta no compareguin a cap concurs. És una pena que s'hagi hagut de fer una crida tan desesperada perquè es tornés a reanimar el que semblava mort. Només desitjo que l'Agrupació trobi avui gent responsable que la torni en el lloc que mereix i que ocupà durant les temporades més exitoses dels anys 60.

A la pàgina de la dreta, de dalt a baix i d'esquerra a dreta:

Jurat de la Segona Gimcana fotogràfica, integrat per membres del setmanari *Àncora*, el 13 de desembre de 1964. D'esquerra a dreta: Ramon Gruartmoner, Xavier Callicó, Joaquim Gruart i Lluís Palahí. AMSFG. Fons Jordi Rabell (Autor: Jordi Rabell)

Vista de la rambla Vidal, cantonada carrer Major, durant la nevada de 1962. Procedència: Agrupació fotogràfica i cinematogràfica (Autor: Jordi Rabell)

Membres de l'Agrupació fotogràfica i cinematogràfica de Sant Feliu de Guíxols en un sopar a can Barnés el 17 d'abril de 1963. D'esquerra a dreta: Jaume Buxó, Jordi Rabell, Bartomeu Auladell, Jaume Cervera, Felicià Palet, Joan Auladell, Jordi Budó, Francesc Castelló, Josep Bartomeu i Josep Clos. AMSFG. Fons Jordi Rabell (Autor: desconegut)

Després d'un gran debat, van sorgir Jordi Gallego i Jaume Rusalleda que proposaren tirar endavant l'Agrupació amb dues condicions: l'assessorament dels veterans i una votació per elegir el president. Feta aquesta, surt elegit Jordi Gallego amb 11 vots dels 18 possibles. Es constitueix, doncs, la següent Junta, formada per quatre veterans i quatre elements nous:

President: Jordi Gallego i Caldas; vicepresident i vocal de cine: Alexandre Matas; secretari: Joaquim Bigas Quintana; tresorer: Albert Xirgu Salgas; vocal de concursos: Joan Auladell; vocals de fotografia: Enric Casals i Jaume Rusalleda; vocal de premsa: Jordi Budó. Comença així una nova etapa de l'Agrupació fotogràfica i cinematogràfica de Sant Feliu de Guíxols.

Retrat dels presidents de l'AFIC durant l'homenatge que se'ls dedicà en el desè aniversari de l'Agrupació, l'any 1973. D'esquerra a dreta: Josep Bartomeu, Bartomeu Auladell, Jaume Buxó i Joan Duch. Procedència: Jaume Buxó (Autor: Jordi Budó)

L'any 1978 va marcar un pas endavant per a l'Agrupació. Per una banda, i després d'unes gestions, es va aconseguir en el Casino Guixolenc, situat al passeig dels Guíxols, un local social estable, amb una sala de projeccions

NOVA SEU SOCIAL

L'any 1978 va marcar un pas endavant per a l'Agrupació. Per una banda, i després d'unes gestions, es va aconseguir en el Casino Guixolenc, situat al passeig dels Guíxols, un local social estable, amb una sala de projeccions. Per altra banda, la Junta va iniciar la nova tendència de fomentar la fotografia amb cursets impartits per en Jordi Gallego. Se'n van fer a les escoles de Sant Feliu de Guíxols i de Castell-Platja d'Aro i per als afeccionats a la fotografia.

Fou el 1980 que en Daniel Lloret Pacheco assumí la presidència de l'Agrupació per tal de renovar el càrrec i així dinamitzar els càrrecs de la Junta.

SOCIETAT DEMOCRATITZADA

Amb en Jordi Gallego i Caldas, de nou com a president, l'any 1982, l'Agrupació fotogràfica i cinematogràfica de Sant Feliu de Guíxols assisteix a l'assemblea fundacional de la Federació Catalana de Fotografia. Fou el 9 de novembre. La Federació neix amb la voluntat d'agrupar totes les associacions i entitats locals de fotografia que existien, i ser-ne el mitjà d'agermanament.

L'any 1983 s'iniciaren les classes de fotografia al col·legi públic Gaziol per donar l'oportunitat de fer arribar aquesta afició a un gran nombre d'alumnes. Progressivament l'Agrupació va anar agafant un aspecte més divulgatiu mitjançant l'organització de concursos populars de fotografia (Carnestoltes, tenis, concursos escolars, etc.), exposicions i projeccions. En aquest mateix període s'invità el Dr. Monturiol a fer una projecció-conferència. L'èxit obtingut va propiciar que vingués molts anys a fer conferències sobre els seus innumerables viatges científics per tot el món.

Amb en Jordi Gallego i Caldas, de nou com a president, l'any 1982 l'Agrupació fotogràfica i cinematogràfica de Sant Feliu de Guíxols assisteix a l'assemblea fundacional de la Federació Catalana de Fotografia

Retrat dels presidents de l'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica realitzat amb motiu de l'edició d'aquest ARJAU. D'esquerra a dreta: Josep Bartomeu, Joan Duch, Jordi Gallego, Jaume Buxó i Alfons Hereu. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: Joan Vicens)

Es comencen a impartir classes de fotografia al Casal de Tueda. [...] Seran precisament aquestes classes que portaran noves persones apassionades per la fotografia, que representaran en un futur molt proper l'Agrupació

El 1985, després de molts anys, es torna a convocar el Premi Nacional Hipocampo, després de realitzar un gran esforç per a organitzar-lo, juntament amb el Saló Fotogràfic de Sant Feliu de Guíxols.

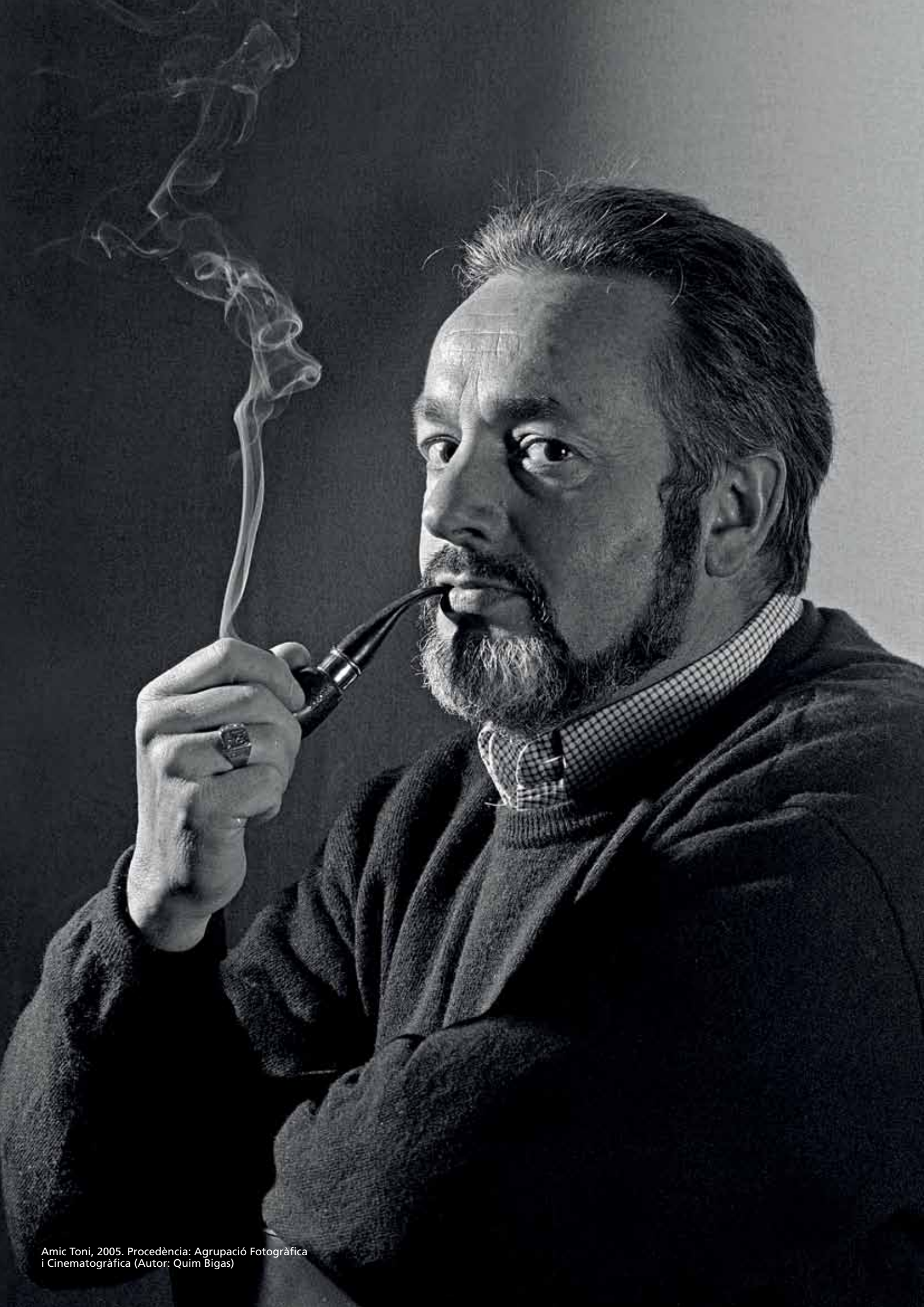
El 1988 es va portar a terme a Sant Feliu de Guíxols la 5a Festa Catalana de la Fotografia. Fou una trobada que portà nombrosos afeccionats a la fotografia de tot Catalunya. Hi van assistir, entre d'altres, el president de la Federació Basca de Fotografia, el president de la Federació Catalana de Fotografia i el president de la Federación Española de Fotografía.

Amb pocs canvis, les juntes d'aquesta dècada estaven formades per:
President: Jordi Gallego Caldas; vicepresidents: Joaquim Bigas Quintana i Daniel Lloret Pacheco; secretaris: Albert Xirgu Salgas i Antoni Martínez Maymús; tresorer: Jordi Busquets Nuell; vocal de concursos: Joan Auladell; vocals: Joan Aviñó Coll, Eliseu Ramot Pijoan, Joaquim Valls Ararà i Xavier Sureda.

L'any 1992, després de parlar amb l'Ajuntament, es comencen a impartir classes de fotografia al Casal de Tueda. Poc després s'hi realitzarien les obres d'adequació i instal·lació d'un petit laboratori en blanc i negre. Seran precisament aquestes classes que portaran noves persones apassionades per la fotografia, que representaran en un futur molt proper l'Agrupació.

NOU MIL·LENNI

Pocs canvis trobem de moment en els principis de la quarta dècada. Continuen les 15 o 20 persones de les reunions generals, continuen els mateixos concursos i projeccions, continuen pujant les quotes (ja estan a 1.700 ptes. per any) i continua baixant el nombre de socis. Segons consta en l'acta del dia 5 de març de 1993, en preguntar el president Jordi Gallego si entre els assistents hi havia algú que volgués ser el nou president de l'Agrupació, ja que ell portava molts anys en el càrrec, la resposta fou unànime: *i que per molts anys més...*

Amic Toni, 2005. Procedència: Agrupació Fotogràfica
i Cinematogràfica (Autor: Quim Bigas)

Al llarg d'aquests 50 anys, potser el fenomen que més ha influenciat en els associats ha estat l'aparició de la imatge digital

Ens delecten amb xerrades de Nil Bohigas, extraordinaris audiovisuals amb quatre projectors de Jordi Planas, projeccions de cinema de Baca i Garriga, que, juntament amb la projecció de films de l'UNICA, van servir per celebrar els 100 anys del cinema, i cursets d'il·luminació, amb sortides de pràctiques incloses, per Quim Tor.

L'any 1995 es va celebrar el 10è aniversari del concurs Fotolliga Interclubs Gironins. És un concurs molt estimat, en forma de lligueta, i obert a tots els associats de les diverses entitats fotogràfiques de la província. Té caràcter mensual, i els lliuraments i veredictes es fan cada vegada en una agrupació diferent. La iniciativa sorgí de l'Agrupació ganxona, i el seu president, Jordi Gallego, fou qui la va portar a terme. Està pensada per poder intercanviar impressions i coneixements amb altres fotògrafs afeccionats de les nostres contrades gironines.

L'ERA DIGITAL IMPARABLE

Tot i els canvis socials, econòmics i polítics que ha viscut l'Agrupació al llarg d'aquests 50 anys, potser el fenomen que més ha influenciat en els associats ha estat l'aparició de la imatge digital. Tal com ens descriu l'amic Quim Bigas en el seu article, ha suposat un canvi radical en tots els sentits amb un termini de temps molt curt. Davant aquesta realitat imparable els qui millor s'hi han adaptat han estat les persones sòcies més joves.

En aquesta dècada proliferen els tallers amb autors de renom, com ara Raül Villalba, Premi Nacional de Fotografia a Argentina, i Flo Tucci, professional de retoc fotogràfic. Aquest passat mes de juny es va organitzar un taller de llum creativa de la mà d'un dels millors experts de l'Estat espanyol, el jove Pedro Alcázar, conegut com a *el niño de las luces*. Van ser dues jornades intenses d'explicacions teòriques i exemples que van acabar amb una pràctica nocturna. Aquesta és l'actual realitat de la imatge fixa i en moviment. Endarrere han quedat moltes pràctiques, material i costums. Això sí, el principi bàsic de llum, encara perviu.

50È ANIVERSARI

Aquest any 2013, quan encetem aquest aniversari que finalitzarà l'abril del 2014, l'embranchida de la nova generació és enorme, i queda reflectida en els actes programats: exposicions i col·loquis a l'antic Hospital, sortides, tallers, concursos i l'organització, a nivell de tot Catalunya, de la 30a Festa de

L'ús de la matèria, Premi Especial Fundació Manuel de Pedrolo, 2010. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: Enric Estarí)

Taller amb *el niño de las luces*, Pedro J. Alcázar, el 2013. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: AFiC)

Clourem l'any d'aniversari amb un merescut homenatge als socis fundadors i antics presidents que han portat el relleu de l'Agrupació al llarg d'aquestes cinc dècades

la Fotografia el 12 d'octubre, una trobada dels fotògrafs de la Federació Catalana de Fotografia. L'organització d'aquesta festa era una de les il·lusions que tenia el nostre amic i president, Antoni Martínez Maymús, qui ens va deixar fa pocs anys.

Per a finals d'any es realitzaran diverses exposicions d'autors locals: la nevada del 1962 i del 2010; obres d'autors de l'AFiC 1963/2013 i un recull d'activitats ganxones del 2012. Clourem l'any d'aniversari amb un merescut homenatge als socis fundadors i antics presidents que han portat el relleu de l'Agrupació al llarg d'aquestes cinc dècades. Esperem que sigui un gran any d'aniversari i que en puguem celebrar molts més.

LOGOTIP

Al llarg d'aquestes dècades l'Agrupació ha tingut tres logotips. El primer el va dissenyar en Joan Canadell i es va utilitzar durant els primers anys de l'AFiC. Seguidament l'Arcadi Lozano va crear el que utilitzem avui dia. I ara, com a distintiu d'aquesta efemèride, hem redissenyat una versió especial gràcies al disseny i la destresa del nostre soci Albert Collado.

Serveixi aquesta breu història de l'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica de Sant Feliu de Guíxols en record i reconeixement a tots els amics i companys que malauradament ens han anat deixant pel camí i que han fet possible que avui arribem aquí. *In memoriam*.

Joan Vicens i Tarré
Museòleg i fotògraf

Vist pel **CINEMA** EL CINE AMATEUR DINS L'AGRUPACIÓ FOTOGRÀFICA I CINEMATOGRÀFICA DE SANT FELIU DE GUÍXOLS. L'AFiC va néixer l'any 1963 amb la voluntat d'aplegar els afeccionats a la fotografia i també al cinema. Així, un any després, es constituïa la Vocalia de Cinema i el 1965 ja s'organitzà el primer concurs local de cinema amateur. Amb aquest esdeveniment s'inaugurà una etapa de gran activitat en aquest camp, en la qual destaquen, entre d'altres, la col·laboració de l'Agrupació en l'organització del Festival Internacional de Cinema Amateur i també el concurs "El Rollo".

El fet de ser de fàcil maneig va fer que molts afeccionats fins llavors a la fotografia, i encuriosits per veure com les imatges podien prendre moviment, l'incorporeassin a la seva afició

Quina seria la definició de cinema amateur? Aquesta és la gran pregunta que ha portat debat, com el que va tenir lloc durant l'XI Festival Internacional del Cinema Amateur de la nostra ciutat els dies 28 i 30 de maig de 1973 sobre la conjuntura del cinema amateur en els països representats aquell any i el seu futur. Leonard Weissberg, crític de cinema nord-americà jubilat resident a Bell-lloc, deia que "el cinema professional buscava la perfecció i el resultat econòmic, i el cinema amateur cercava més la investigació i aportava idees més fresques, menys gastades". El professor Smok, de la llavors encara Txecoslovàquia, afirmava: "existeixen 387.551 definicions de la paraula amateur i em pregunto si algú ha definit mai legalment aquesta paraula. Algú parla mai d'escriptors o pintors amateurs? Moralment, la definició es basa en el diner: el professional fa un film per sobreviure, és la seva feina. L'amateur, no". Jean Cocteau, clarivident com sempre, escrivia el 1955: "l'amateur és qui estima el que fa. Ser amateur és ser lliure, és poder-se permetre el que es vulgui. És el privilegi d'obrir les portes prohibides. És la possibilitat d'escriure en imatges un poema que ho supera tot. Jo recomano a l'amateur que mai no es deixi atrapar pel ritme professional ni per res acadèmic. És l'única manera que sorgeixin obres mestres".

L'any 1922, la casa francesa Pathé Baby posà a la venda una filmadora de 9,5 mm molt més econòmica i portable que les de 17,5 mm i 35 mm de fabricació anglesa, alemanya o nord-americana. El fet de ser de fàcil maneig va fer que molts afeccionats de la fotografia, encuriosits per veure com les imatges podien prendre moviment, l'incorporeassin a la seva afició. Al mateix temps, al 1923 apareixia als EUA, mitjançant les cases Víctor i Kodak, el format de 16 mm, aquest ja només a l'abast d'alguns privilegiats amb prou solvència econòmica. A partir d'aquests fets a Catalunya s'institucionalitza l'amateurisme el 1928 dins l'Agrupació fotogràfica de Catalunya, i el 1930, al Centre Excursionista de Catalunya. I següeren, poc després, Terrassa, Valls, Sabadell, Igualada, Mataró, Tarragona, Girona, Olot, entre d'altres, i així fins al 1936. Amb l'arribada del format 8 mm, creat per Kodak l'any 1932, s'abaratia un 33 % el preu del 16 mm. Molts anys més tard, el 1965, naixia el Súper 8. Creat per qui? Doncs per Kodak, per descomptat, que ofería dos avantatges importants: la simplificació del sistema de càrrega per casset (ja no s'havia de girar la bobina en un lloc fosc, com era el cas del 8 mm) i l'ampliació de la superfície del fotograma en un 58 %, gràcies a la reducció de la mida de les perforacions. Per no quedar fora del mercat, els japonesos inventaren el Single 8, que utilitzava una pel·lícula sobre base de polièster, que permetia la marxa enrere i, com a conseqüència, la possibilitat de fer sobreimpressions i fosos encadenats. El 1970 i el 1972 apareix el vídeo de la mà de tres em-

preses: la CBS, la RCA i la Sony. Tot i això, els formats de 8 mm i de Súper 8 no desapareixen del tot de mans dels afeccionats fins extingir-se de manera natural el 1986 i, de manera fàctica, l'any 2000 quan tots els concursos nacionals i internacionals només accepten films en format vídeo.

Catalunya sempre ha estat capdavantera en cultura. L'any 1973, en plena efervescència de festivals de cinema amateur, se celebraren 66 certàmens i, a tot Espanya, només 46. Ja l'any 1932 Delmiro de Caralt realitza *Montserrat*, el 1933 Josep Maria Galceran *Tamariu* i Josep Fontanet *"El Siglo" es crema*, documentals d'un valor incalculable avui dia. Aconseguida una suficient fluïdesa en el domini del llenguatge cinematogràfic, el 1934 Delmiro de Caralt, en 16 mm i sonor, realitza una de les primeres obres mestres amb argument del cinema amateur català: *Memmortigo?*; Domènec Giménez, el 1935, *L'home important*, i el 1947, Enric Fité, *Porta closa*, clàssics que s'han vist a Sant Feliu de Guíxols. Evidentment la nostra població també era un pol atractiu i, entre d'altres, trobem filmacions amb títols com ara *Sant Feliu* de Madronita Andreu, del 1930; *Vistes de Sant Feliu* de Manuel Amat, del 1934; *Travessia al port de Sant Feliu de Guíxols* del llagosterenc Antoni Varès, del 1939; *Família Giménez a Sant Feliu* de Domènec Giménez, del 1942; *Sant Feliu* d'Arcadi Gili, del 1954, o *Toros a Sant Feliu* de Josep Roig, del 1961. La majoria les han recuperades el col·lectiu CinemAcció / Cinema Rescat i les han dipositades a la Filmoteca de Catalunya.

A Sant Feliu de Guíxols podríem afirmar que el cinema amateur experimenta el màxim creixement entre els anys 1965 i 1985 dins l'Agrupació Fotogrà-

De dalt a baix i d'esquerra a dreta:

Visionadores Moviscop Zeiss Ikon, alemanya, de 8 mm, i Fodor PE777, japonesa, de Súper 8 i empalmadora elèctrica alemanya Hähnel Kollmatic SD8 vàlida per als dos formats. Procedència: Alfons Hereu (Autor: Alfons Hereu)

Projector sonor italià, Silma Cirse Sound 2, de 8 mm que pesa 8 kg amb l'altaveu incorporat a la maleta i projector mut austriac, Eumig P8, automàtic de 8 mm. Procedència: Alfons Hereu (Autor: Alfons Hereu)

Filmadores japoneses Yashica U-matic (1966) i Yashica UL (1972) de 8 mm i Sankyo EM-60XL (1980) de Súper 8 mm i els corresponents carrets Kodak encara sense utilitzar. Procedència: Alfons Hereu (Autor: Alfons Hereu)

La Vocalia de Cinema s'establiria el 4 d'abril de 1964 i estaria encapçalada per Josep Clos amb Enric Novi, Jaume Albertí, Antoni Miralles i Enric Zerbst

fica i Cinematogràfica de la població que, fundada el 17 d'abril de 1963, duu a terme una primera projecció de cinema en 8 mm el 14 de juny del mateix any a la biblioteca de "la Caixa" amb documentals d'Itàlia, Alemanya, Bèlgica i de la famosa nevada del Nadal del 1962 de Joan Cargol, Jaume Buxó i Josep Clos. La Vocalia de Cinema s'establiria el 4 d'abril de 1964 i estaria encapçalada per Josep Clos amb Enric Novi, Jaume Albertí, Antoni Miralles i Enric Zerbst.

El 12 de febrer de 1965 se celebraria el I Concurs Local de Cinema Amateur on Jaume Roura obtindria el primer premi amb *Río abajo*; el segon, Lluís José Villa amb *Excursión al fondo del mar*; el tercer, Antoni Miralles amb *Silencio en S'Agaró* i, el quart, *Cité Carcassonne* de Josep Clos. El II Concurs Local tindria lloc, com sempre, als salons de l'Hotel Jecsalis (seu social de l'AFiC), el 12 de març de 1966, amb setze films presentats i un jurat format per Emili Marquès, Bosch Mullera i Claudi Isern, el qual donà el següent veredict: argument, primer premi per a *Magia barata* d'Antoni Miralles, segon premi per a *Escapada en tren* de Toni Ferrer i tercer premi per a *Página en blanco* de Jaume Cervera. Documentals, primer premi per a *Blancas Navidades* de Josep Clos, segon premi per a *Bonanza* de Jaume Albertí i tercer premi per a *Sant Martí del Canigó* de Jaume Buxó. I així s'anaren celebrant concursos locals fins al vuitè, el 10 de maig de 1972, en què un jurat compost per Joan Auladell, Joan Bravo, Pere Manera i Jordi Rabell "con acertado criterio otorgaron dos clasificaciones, una de puntuación general por valores estéticos, desarrollo discursivo y montaje y otra por temas", segons escrivia la crítica del moment. Foren guanyadors en argument *Las flores mueren en Mayo* d'Arcadi Lozano i *A las 3,45* d'Enric Zerbst. En fantasia, *Osciloritmia* d'Alfons Hereu i el segon fou declarat desert. I en documentals, *Ciutat entre pedra i aigua* de T. Ferrer i *Albertí* d'A. Hereu.

A partir del 1969 es posa en marxa el I Certamen Provincial de Cinema Amateur dins del VII Festival Internacional del Film Amateur de la Costa Brava, per donar-li un millor relleu amb un jurat internacional format per Donald MacKay d'Escòcia, Marcel Knap de Bèlgica, R. Lemiale de França, Ruggero d'Adamo d'Itàlia i Josep J. Reventós, editor de la revista del Centre Excursionista de Catalunya (CEC) *Otro Cine*. Els resultats foren: en argument, medalla d'or per a *El hacha* de J. Vives, medalla de plata per a *L'home i la serp* de E. Nicolau i medalla de bronze per a *El camarada* de J. Vives, tots dos de Palafrugell i no per casualitat, ja que durant força anys va ser una població capdavantera en la categoria d'argument a tots els concursos. En la categoria de fantasia, medalla d'or per a *Snap, diver-*

timement a quatre d'A. Hereu, plata per a *Il castello maledetto* de T. Ferrer i bronze per a *Evasión* de J. Buxó. En documentals, or per a *Camins del romànic pirinenc* de J. Buxó, plata per a *Corpus Christi* de J. Buxó i bronze per a *La subida del Mallo* d'E. Nicolau. L'any següent el concurs passà a anomenar-se *regional* en lloc de *local* per "abarcar todos los residentes en la Región catalana", segons deien les bases i portaria el número dos: II Concurso Regional de Cinema Amateur. Les projeccions de les pel·lícules "tendrán lugar en el Cinema Victoria, en sesión de tarde y noche el jueves 4 de junio dentro del VIII Festival Internacional del Film Amateur de la Costa Brava y la entrega de trofeos y medallas se efectuará en el transcurso de la Cena de Gala del 7 de junio, clausura del Festival". Els guanyadors en la categoria argument foren *De sorra*, de Silvestre Torra (el trofeu seria en aquest concurs l'*Hipocampo de cobre con placa de plata*) i *L'anell*, d'Anna Vicens. En fantasia, *Siempre y nunca* d'Enric Montón i *La violoncel·lista* de T. Ferrer i, en documental, *Casaus* de J. J. Reventós i *Desde Chenonceaux* de R. Marcó. I, fins al 1975, el concurs regional estaria integrat en el FIFACB. El darrer seria el novè que tindria lloc el març del 1978 a la sala de cinema del Montclar i que, segons deia la crítica publicada a l'*Àncora* el dia 30 del mateix mes, "ha estat fet a empentes i rodolons... Avui molts concursos s'han complicat de tal manera que gairebé t'exigeixen que siguis com a mínim un Fellini... l'ambient era fred, per no dir glaçat. Només s'hi podrà anar a l'estiu. Poca concurrència. Falta de propaganda? Por de tenir fred? La gent no surt? No ho sé. Resultat: els quatre de sempre". Amb un jurat format per Tomàs Mallol, Joan Duch, Joan Auladell, Lluís Palahí i Narcís Ribot, foren premiats, en argument, *El nen*, aquest home d'Elena Bonet i *Vet aquí que una vegada* de F. Sesé i F.

D'esquerra a dreta:

Mostra de trofeus de cinema amateur, alguns prou aparatosos: Trofeu Sniace (Torrelavega-Cantàbria) del 1976, Ala de Ferro d'Olot del 1970, copa de millor direcció de Palafrugell del 1975, Charlot de Terrassa del 1977 i Castelfels del 1975. Procedència: Alfons Hereu (Autor: Alfons Hereu)

Alguns dels trofeus atorgats per l'AFiC de la nostra ciutat: Concurs "El Rollo" de 1970, *Hipocampo de cobre con placa de plata* del 1974 i Concurs "El Rollo" de 1980. Procedència: Alfons Hereu (Autor: Alfons Hereu)

Valls. En fantasia, *En sèrie* de Joan Serra i el segon va ser declarat desert. I, en documental, *Els últims artesans* d'Ignasi Plana i *Zancos y Sayas* d'Enric Montón. En total s'hi presentaren 12 films.

El 1970 l'AFiC va proposar un concurs que seria alhora original i divertit, el de "El Rollo". Cada concursant podia presentar curts realitzats amb una bobina de 8 o Súper 8 que, un cop revelades pel laboratori, havien d'anar directament a l'Agrupació, no permetent cap manipulació pel realitzador, ni fons sonor. Això exigia un guió molt acurat i un control precís del temps ja que cada bobina només durava dos minuts i mig aproximadament, depenent de si es filmava a 18 o 24 imatges per segon. El primer se celebrà el 10 de gener de 1970 i, amb un jurat compost per Joan Auladell, Jordi Rabell i Jaume Cervera, els premiats foren *Nosotros también hacemos deporte* d'A. Hereu, *Pop* de Jordi Ros, *Arrels d'abans* de J. Agulló i J. Albertí i *Passat i present d'una ciutat* d'Alexandre Matas. En el II Concurs "El Rollo" celebrat el 6 de març de 1971 escrivia la crítica,

El 1970 l'AFiC va proposar un concurs que seria alhora original i divertit, el de "El Rollo"

sense firma: "¿Cuántos concursantes hubo? Dos. ¿Cuánto público? Catorce personas. 'Siempre ganan los mismos' es el eslogan de los detractores de l'AFiC. ¿Dónde estaban aquellos que se creen supercineastas y se dan de menos en el concurso de El Rollo? ¿Por qué no se presentaron ni hicieron acto de presencia? ¿Este menosprecio a cada concurso no será un inhibido complejo de inferioridad? Que estas palabras son agresivas, sí, lo aceptamos, pero es que ya estamos cansados, sí, cansados de que todas las actividades que se intentan crear o revitalizar en nuestra querida ciudad se desmoronen por falta de apoyo y la constante crítica destructiva de algunos". El resultat fou: primer premi per a *Compre un libro* d'A. Hereu, segon premi per a *Pudo ser* d'E. Zerbst i tercer per a *Osciloritmia* d'A. Hereu. Aquest concurs se celebraria amb interrupcions fins al 1982, quan tindria lloc la sisena edició.

L'AFiC, a més a més dels concursos esmentats, organitzaria entre 1964 i 2004 molts actes amb projeccions dels socis. De Tomàs Mallol, força assidu, d'Eugení Anglada i de Jan Baca i Toni Garriga, els cineastes més llorejats de Catalunya al Concurs Internacional de la UNICA (Unió Internacional de Cinema Amateur) amb prop de 30 medalles d'or, d'argent i de bronze. També vindrien com a convidats films de cineastes amateurs del Cine Club Bahía de Palamós, de Palafrugell, un homenatge a Antoni Varés a Llagostera, el Festival de Cinema de Girona i la Secció de Cinema del CEC de Barcelona en visites que serien recíproques.

També vindrien com a convidats films de cineastes amateurs del Cine Club Bahía de Palamós, de Palafrugell, un homenatge a Antoni Varés a Llagostera, el Festival de Cinema de Girona i la Secció de Cinema del CEC de Barcelona en visites que serien recíproques

El 1990 l'AFiC, juntament amb la regidoria de Cultura de l'Ajuntament, organitza el I Cicle de Cinema (i darrer, per cert) amb films professionals que mai es veurien comercialment a la nostra ciutat, presentats i comentats per Alfons Hereu, Àngel Quintana, crític de *El Punt Diari*, i Josep Mir, crític del *Diari de Girona*. Entre el 15 de març i el 26 de juliol es visionarien al Teatre Municipal i amb 35 mm *Un mundo aparte*, *Terciopelo Azul*, *Imagine*, *Subway*, *Remando al viento*, *Bagdad Café*, *Dublineses*, *Sueños de un seductor*, *La luna* i *El festín de Babette*.

Durant les celebracions del Centenari del Cinema 1895-1995, tindrien lloc a la sala d'actes del Casino Guixolenc (seu actual de l'agrupació) disset projeccions de cinema amb films del fons europeu de la UNICA, procedents d'Alemanya, Àustria, França i Sud-Àfrica; una retrospectiva de T. Mallol amb *Patricia*, *Instante*, *Sempre...*, *Poca cosa sabem...*, *Homenatge* i *Quan sóc perdut en l'ombra*; una altra d'Antoni Varés amb *Travessia del port de Sant Feliu*, ja esmentada, del 1939, *Mario Cabré a Pandora*, del 1950, *Niños*, *Roc* i *L'home del sac* presentades per Albina Varés, filla de l'autor; del tàndem Baca-Garriga, *Cadell blues*, *Un casament* i *Dies de guerra*; films clàssics d'animació, presentats per Pere Parera, erudit en la matèria, i estrenes locals com ara *Cubita*, *la bella d'A*. Hereu i F. Massanas, el 1999, o del grup Peti qui Peti, el 2000.

El 1997, a instàncies de l'Àrea de Cultura i Patrimoni i impulsat per Francesc Aicart, se celebra a la Sala Albertí del Monestir de Sant Feliu de Guíxols el I Cicle (i també darrer) de Cinema Ganxó amb projectors de 8, Súper 8 i 16

A dalt, programa històric de la vetllada al CPC del dissabte 26 d'agost de 1961 amb la projecció d'*El corazón delator* del Dr. Carlos Vallés (1917-1996), premiada el mes següent al Festival de la UNICA de Canes. Arran d'aquesta vetllada naixeria la idea de Joan Puig de portar a Sant Feliu de Guíxols un Festival Internacional de Cinema (1962-1982).

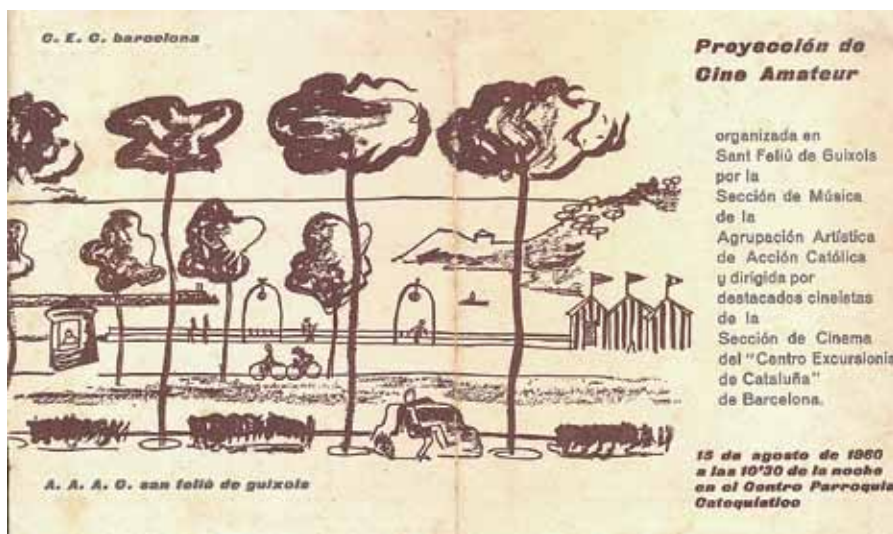
A l'esquerra, tres llibres de més de sis-centes pàgines cadascun, imprescindibles per entendre la història del cinema amateur a Catalunya: *Diccionari del cinema a Catalunya* i *Silenci, rodem!* del malaguanyat investigador Joaquim Romaguera i Ramió (1941-2006) i *El cinema amateur a Catalunya* de Jordi Tomàs i Freixa i Albert Beorlegui i Tous. Procedència: Alfons Hereu.

A dalt, foto del I Cicle de Cinema Ganxó, 9 d'abril de 1997. D'esquerra a dreta: Judith Albertí, Toni Ferrer jr., Toni Ferrer, Anna Vicens, Joan Casamitjana, Alfons Hereu, Jaume Buxó i Alexandre Matas. Procedència: Alfons Hereu (Autor: Josep Andújar)

A sota, programa d'una de les primeres projeccions de cinema amateur a Sant Feliu de Guíxols, el 15 d'agost de 1960, amb films de Joan Pruna, Joan Olivé, Emilia M. d'Olivé i Antoni Antich, autors ja clàssics.

mm. Dues vetllades amb un cert aire romàntic on es podia sentir gairebé per darrera vegada el soroll dels projectors. Van ser el dimecres 9 i el divendres 11 d'abril i s'hi van veure films d'A. Vicens, T. Ferrer, Peti qui Peti Cinema, A. Matas, J. Buxó, A. Hereu, F. Massanas i M. T. Vilà realitzats entre el 1966 i el 1988.

Entre l'octubre de 2010 i el juny de 2013 la Casa Irla va oferir quatre temporades de cinema amateur, organitzades per qui firma aquest article, en què es va fer un repàs a la filmografia de Baca i Garriga, dels festivals mundials de la UNICA de 2010, 2011 i 2012, de Josep Vidal de Castellar del Vallès, de Raül Contel, de Felip Sagués i de Carles Barba pels seus noranta anys, entre d'altres.

A causa de la manca total d'arxius a la seu de l'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica local, pel que fa al cinema amateur, tota la documentació ha estat extreta dels llibres *Perspectives entorn dels cent anys de cinema a Sant Feliu de Guíxols*, de diversos autors (1995), *Silenci, rodem!* de Joaquim Romaguera (2005), *El cinema amateur a Catalunya* de Jordi Tomàs i Albert Berorlegui (2009), dels escrits d'Agustí Roldós, *Història del Cinema a Sant Feliu de Guíxols* (2005) i *El cinema d'aficionats a Sant Feliu de Guíxols 1953-2007* (2009), publicats al setmanari local *Àncora*, de l'arxiu personal de l'autor i de l'Arxiu Municipal de la Ciutat. I això és només una petita mostra del treball de recerca que s'està realitzant. A tots ells, moltes gràcies.

Alfons Hereu i Ruax
Cineasta

Vist pels **CINEASTES** EL CINE AMATEUR A SANT FELIU. Tot i que es tracta d'una afició antiga, l'esclat del cinema amateur es va produir arran del llançament del Súper 8 de Kodak, als anys seixanta. Fins aleshores el cost del material feia que aquesta afició no estigués a l'abast del gran públic. A banda de l'aspecte econòmic, els cineastes no professionals s'havien de formar de manera autodidacta en uns moments en els quals era difícil disposar de la informació necessària. A Sant Feliu de Guíxols, la creació de l'AFiC va ser decisiva ja que es va constituir com a punt de trobada per compartir experiències i coneixement.

El cinema d'aficionats comença el mateix moment en què els germans Lumière van fer el gran invent el 1895. La pel·lícula que varen fer servir era de 35 mm. A poc a poc, sortiren altres formats com ara el 16 mm i el 9,5 mm, i altres que vindrien. Així com la fotografia sí que estava a uns preus raonables, el cinema no estava a l'abast de la nostra butxaca. La casa Pathé, de nacionalitat francesa, amb el format de 9,5 mm va fer unes càmeres i pro-

Així com la fotografia sí que estava a uns preus raonables, el cinema no estava a l'abast de la nostra butxaca

Rodatge de *La nina* amb Layla Villa i Toni Ferrer, 1964. Procedència: Antoni Ferrer i Anna Vicens

Les pel·lícules eren familiars, i continuen sent-ho, en tots els sentits, ja que la compra del material sortia del pressupost de cada família

A l'atra pàgina, d'esquerra a dreta
i de dalt a baix:

Alexandre Matas i Toni Ferrer durant la
projecció de la pel·lícula *L'home i l'ofici*
per a l'equip de rodatge i col·laboradors,
l'any 1982 (Autor: Cinta Bassols)

Toni Ferrer i Alexandre Matas rodant una
escena de la pel·lícula *L'home i l'ofici*,
l'any 1982 (Autor: Cinta Bassols)

Rodatge de *L'home que va morir*, 1968,
dirigida per Toni Ferrer i amb diàlegs de
Josep Vicente (Autor: desconegut)

Fotograma de la pel·lícula de dibuixos
animats *La violoncel·lista*, 1970, de Toni
Ferrer i Anna Vicens (Autor: desconegut)

Anna Vicens amb el guió en una escena
del rodatge de *L'anell*, l'any 1969 (Autor:
desconegut)

Toni Ferrer Gallego i Alexandre Matas
roden una escena de la pel·lícula *L'home
i l'ofici* amb Toni Ferrer Vicens, l'any 1982
(Autor: Cinta Bassols)

Alexandre Matas i Toni Ferrer durant
el rodatge de *L'home i l'ofici* l'any 1982
(Autor: Cinta Bassols)

Retrat de Toni Ferrer i Alexandre
Matas rodant, als anys setanta (Autor:
desconegut)

Alexandre Matas filmant al carrer del Mall
durant el rodatge de la pel·lícula *L'home i
l'ofici*, l'any 1982 (Autor: Cinta Bassols)

Moment del rodatge de la pel·lícula
L'home i l'ofici de Toni Ferrer. A l'esquerra,
Narcís Masferrer, autor dels diàlegs. Al
fons, Alexandre Matas filmant (Autor:
Cinta Bassols)

Anna Vicens, Alexandre Matas i Toni
Ferrer rodant a l'exterior de la pel·lícula
L'home i l'ofici, l'any 1982 (Autor: Cinta
Bassols)

Equip de rodatge de la pel·lícula *L'home
i l'ofici*, rodant a la placeta de Sant Joan,
l'any 1982. (Autor: Cinta Bassols)

Rodatge a l'exterior de la pel·lícula
L'home i l'ofici, l'any 1982 (Autor: Cinta
Bassols)

Anna Vicens i Antoni Ferrer recollint el
Disc d'Or i el Premi a la pel·lícula més
popular per a *Allioli*, en el I Festival
Nacional de la Cançó Filmada, organitzat a
Badalona, l'any 1973. (Autor: desconegut)

Procedència: Antoni Ferrer i Anna Vicens

jectors que va presentar com un *cine familiar* amb el nom de Pathé-Baby, això era cap als anys vint. En aquest format, que va durar molts anys, sobretot al centre d'Europa, recordo que el 1975 a Santiago Marré de Calella de la Costa, que aleshores era president del Cine Club d'aquella localitat, li vaig fer una filmació de 3 minuts de pel·lícula de dibuixos animats per a la presentació del II Certamen Internacional de Cinema Amateur en 9,5 mm de Calella.

Però, no va ser fins als anys 1950-1960 que va sortir al mercat, almenys aquí, el 8 mm. Els preus eren més raonables. La càmera era molt curiosa i al principi una mica difícil de carregar. Els negatius venien amb pel·lícula de 16 mm i amb un metratge de 7,5 metres; en filmar, la càmera només imprimia la meitat de la cinta de dalt a baix, o sigui 8 mm. Després, havies de treure el carret i girar-lo per filmar la resta. No hi havia negatiu. El carret filmat s'enviava a revelar per correu a París o a Londres, fins que al final es va fer un laboratori a Madrid. La pel·lícula la tornaven a punt per projectar-la. No se'n podien fer còpies. Al cap de poc temps, a la pel·lícula ja revelada, s'hi va poder implantar una cinta magnètica, per això, el cinema de 8 mm es va poder fer sonor, però amb moltes dificultats.

Els aficionats de Sant Feliu de Guíxols vàrem estar de sort. El 1963 es fundà l'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica de Sant Feliu de Guíxols (AFiC), que va venir molt bé a tots els bons aficionats a la fotografia i que va ser el màxim al·licient per a aquell cinema de 8 mm que començava. El 1964 es va celebrar el primer concurs local de cinema amateur. Un èxit. Les pel·lícules eren familiars, i continuen sent-ho, en tots els sentits, ja que la compra del material sortia del pressupost de cada família.

Jugar a casa (1965) va ser la primera pel·lícula que vàrem filmar, un detall curiós: va ser l'única que hem fet en blanc i negre. La productora, com no, va ser Toni Films. Tothom va fer el que va poder. Teníem molt per aprendre i ho sabíem. Estàvem molt engrescats i vàrem tirar endavant. L'Agrupació va organitzar un concurs que va anar molt bé per fer pràctiques, "El Rollo", que consistia en carregar la càmera, posar un títol a l'argument que havies pensat, filmar-lo, enviar-lo a revelar i, tal com te'l tornaven de correus, entregar-lo a la Junta organitzadora.

Ens documentàrem sobres tècniques de cinema i visionàrem films que eren vertaderes obres d'art, com *El Acorazado Potemkin* (1925) de Sergej Mikhajlovic Eisenstein (1898-1948), etc. L'Agrupació va fer venir un cineasta

A dalt, Anna Vicens i Toni Ferrer durant el rodatge de *Fat*, l'any 1970. Procedència: Antoni Ferrer i Anna Vicens (Autor: desconegut)

A sota, Toni Ferrer filmant *Ciutat entre pedra i aigua*, l'any 1971, amb guió de Josep Vicente. Procedència: Antoni Ferrer i Anna Vicens (Autor: desconegut)

Les nostres pel·lícules a poc a poc anaven sortint més bé i vàrem començar a participar en concursos, primer els de més a prop i, finalment, arreu d'Espanya

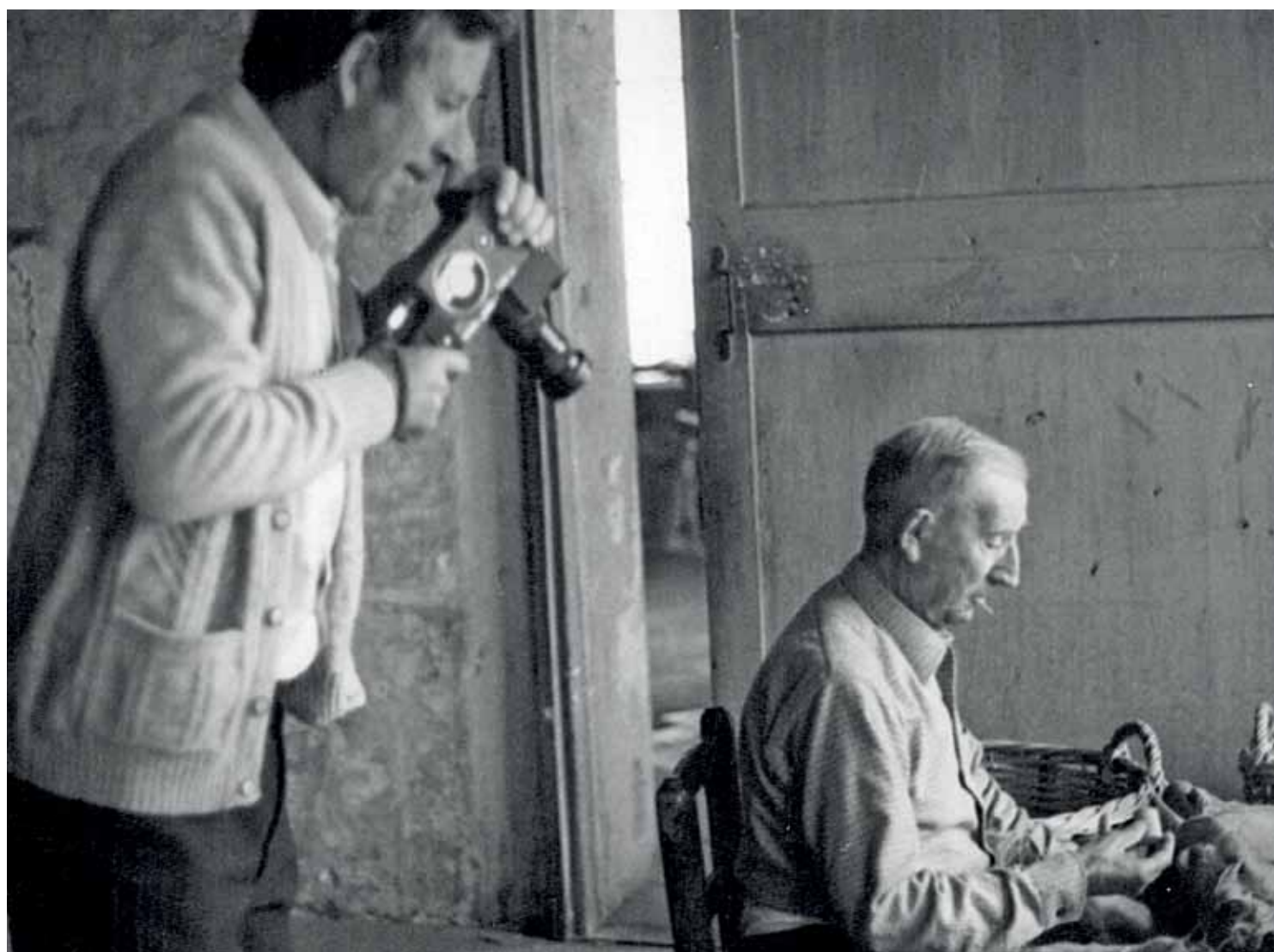
amateur molt conegut, en Tomàs Mallol (1923-2013), qui, amb les seves conferències i projeccions, ens va orientar molt. Els concursos, diguem-ne de llargmetratges de l'Agrupació, s'anaven celebrant, periòdicament, fins al 1973. Alguns de regionals, emmarcats dins el Festival Internacional del Cinema Amateur de la Costa Brava de Sant Feliu de Guíxols, que tan popular es va fer arreu del món. L'èxit del 8 mm va ser total. Els cineastes guixolencs ens vàrem anar animant. Les nostres pel·lícules a poc a poc anaven sortint més bé i vàrem començar a participar en concursos, primer els de més a prop i, finalment, arreu d'Espanya.

Un dels primers concursos importants en què vàrem participar va ser el 1967, al XXX Concurs Nacional del Centre Excursionista de Catalunya de Barcelona, amb la pel·lícula *Conte de Festa Major* (1966), que va obtenir una menció honorífica. Per nosaltres va ser com un primer premi. El Centre Excursionista de Catalunya és una de les entitats més antigues amb afició al cinema amateur, en 16 i 9,5 mm, amb magnífics documentals i, fins i tot, la revista cinematogràfica *Films Selectos* (1930-1936), una de les millors en el seu gènere, li dedicava alguns articles.

El cinema amateur no l'hem deixat mai, o ell no ens ha deixat mai a nosaltres. Poc o molt sempre hem anat filmant amb els formats que anaven sortint. El darrer concurs en què hem participat ha estat el Festival de Cinema de Girona de 2013, amb el film *Ganxons a Guinea Equatorial* (2012). L'Agrupació fotogràfica i cinematogràfica de Sant Feliu de Guíxols ha complert 50 anys. Els anys han passat en un tres i no res... En començar aquest article, no sabia com posar-m'hi, al cap de cinc minuts no sabia com l'acabaria de tants i tants records que en venien a la memòria d'aquells anys de cinema, de concursos, de nervis de trobades d'aficionats, de xerrades. L'Agrupació fotogràfica i cinematogràfica de Sant Feliu de Guíxols hi va tenir un paper molt important.

Moltes gràcies per tot,

Toni Ferrer i Gallego
Cineasta

Vist pels **FOTÒGRAFS** LA REVOLUCIÓ DELS BITS ENDERROCA LA FOTOGRAFIA ANALÒGICA. La fotografia amateur tradicionalment ha requerit l'habilitat i l'experiència dels autors per assolir els resultats desitjats. La qualitat de la fotografia analògica depenia dels paràmetres de la presa i dels efectes cercats durant el revelatge. La realització i el processament requerien una important inversió de temps i també de diners. Avui dia, les noves tecnologies ofereixen més possibilitats i immediatesa. L'era digital ha capgirat totalment la fotografia: ara el valor rau en el concepte.

Un, que ja té uns quants anys i mira enrere més del necessari, s'adona que el valor del temps ha anat canviant enormement. Ens podem imaginar per un instant que després de l'invent de la roda sorgís immediatament la diligència i tot seguit el cotxe? S'hagués pogut assimilar aquests canvis sense ruptures a la societat? Els més joves s'adapten amb molta naturalitat, per ells tot és normal ja que han nascut dintre aquest bucle, però a les nostres generacions no ens ha tocat viure evolucions, sinó revolucions tecnològiques que han fet que el temps ens passi pel davant com si fos un *time-lapse*. Recordo, com si fes segles, la primera vegada que vaig veure funcionar un fax. *Miracle, les imatges passen pel fil del telèfon, és cosa de bruixes*, havia sentit dir en diverses vegades a gent gran –tenien l'edat que jo tinc ara.

L'expressió *noves tecnologies* altrament dites *digitals* han envaït i contaminat el nostre lèxic i comportament. S'aplica a qualsevol aspecte de la nostra quotidianitat, al lleure, al professional, al personal... tot allò que no és digital, és antiquat i caduc. La globalització que estem vivint, aquest moviment ràpid i constant no solament de persones, sinó també d'idees, d'interessos i productes, fa que ens sembli que sempre estem antiquats. Mai estem a la "última" i això genera una sensació que per a molts és frustrant i ha conduït, en part, a aquesta crisi, econòmica i de valors, que estem patint. El tema que ens ocupa, el fotogràfic –juntament amb tot el que representa la comunicació–, ha estat precisament un dels apartats que més s'ha vist afectat per aquest "tsunami" tecnològic que no solament ha superat el sistema analògic, sinó que l'ha desterrat i anul·lat completament, fins al punt de fer-nos perdre la memòria històrica i evitar que transmetem i trasllem a les següents generacions tot el que ha representat.

A les nostres generacions, no ens ha tocat viure evolucions, sinó revolucions tecnològiques que han fet que el temps ens passi pel davant com si fos un *time-lapse*

Avui dia, als nous fotògrafs –parlem de sis o vuit anys enrere–, els és completament desconegut tot el que fa referència al treball noble i artesanal de laboratori amb tot el que això comportava. Moure's per un espai reduït i fosc amb la sentor constant de l'hiposulfit, amb ordre matemàtic per trobar tots els elements en la foscor per col·locar la pel·lícula al pot de revelatge i després el neguit de "com haurà quedat aquell negatiu en què hi tenim posades tantes esperances?". Era un treball sense marxa enrere... no hi havia possibilitat d'error. Després venia el positiu, temps inacabable en el qual no comptaven les hores i estàvem presoners de la nostra impaciència per veure uns resultats incerts en què podíem sortir eufòrics o decebuts. Ara tenim el RAW i en podem manipular l'exposició, la temperatura, la nitidesa... en fi, d'una mateixa foto en pots treure diversos models. La mentalitat de

Castellers al passeig del Mar, l'11 de setembre de 1979. Fotografia analògica realitzada en 35 mm, format utilitzat habitualment per l'autor per a exteriors. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: Quim Bigas)

Hem de tenir en compte que l'economia i el sentit comú no ens permetien un "ús i abús" del material fotogràfic

treball era diferent –ni millor, ni pitjor–, la recerca de resultats, així com dels valors que feien ressaltar les fotografies, ha canviat.

De totes maneres, hauríem de separar molt clarament els conceptes segons la temàtica que toquem. La foto periodística/reportatge i la foto artística no es poden posar en el mateix sac. La primera, símbol de la veritat, de la informació veraç, no pot ser manipulada (encara que avui dia no podem estar segurs de res), hauria de mantenir el mateix esperit amb què va sorgir; en canvi la segona, moltes vegades peca en excés de tota aquesta tecnologia... és tant fàcil i barat! Hem de tenir en compte que l'economia i el sentit comú no ens permetien un "ús i abús" del material fotogràfic. Ens dosificàvem tant en el moment del clic com de les ampliacions. Eren motiu de discussió encesa i apassionada les nostres preferències de tal o tal revelador amb dissolució personalíssima per aconseguir el millor detall amb gra finíssim o com cigrons, segons on volíem arribar. Els experiments arribaven a ser surrealistes. Un tema a part eren les màquines de fotografiar. Quan podíem adquirir la càmera dels nostres somnis (proporcionalment eren més cares que ara) teníem la tranquil·litat que quasi eren per tota la vida. Anàvem ampliant l'equip amb tal o tal objectiu, un millor *flash* o algun filtre, però no més. Canvis importants varen ser tant els fotòmetres TTL –incorporats a les càmeres– com darrerament l'autofocus. Recordo amb enyor quan vaig adquirir de segona mà, una magnífica Mamiya RB-67 sense fotòmetre. Per provar-la vaig anar un matí de disabte a l'estany de Banyoles. Entre buscar les millors situacions, desplegar el trespeus, focus manual a través d'una pantalla esmerilada i, sobretot, mirar d'encertar al màxim l'exposició amb fotòmetre de mà, només vaig fer quatre fotos. Ara és impensable, es poden fer 200 fotografies en el mateix temps.

Aquesta "invasió" pacífica, però inexorable, que en les nostres vides ha exercit la fotografia, tant en aquells que viuen d'ella, com en aquells que vivim per a ella o en els simples observadors, ha creat una dependència imprescindible. Els telèfons intel·ligents (*smartphones*) i les xarxes socials han col·laborat en aquesta expansió exponencial amb resultats no sempre positius. Podem assegurar que la democratització de la fotografia ha representat un canvi en la seva visió/utilització. Ja no és aquell record perenne, físic, únic, sinó que s'ha convertit en un grapat de bits perduts en mig de milions de bits dins el món virtual enllaunat en el petit espai del nostre ordinador.

Ja no és aquell record perenne, físic, únic, sinó que s'ha convertit en un grapat de bits perduts en mig de milions de bits dins el món virtual enllaunat en el petit espai del nostre ordinador

Per desgràcia, el pas del temps les converteix en records oblidats sense tenir consciència que també perdem part de la nostra vida. Bé, no tot és negatiu, cal també remarcar avantatges, la immediatesa en la comunicació i la transmissió de dades ha tingut conseqüències en la transformació de la societat. Tots tenim presents les primaveres àrabs, que van començar a les xarxes en veure una autoimmolació a Tunis, les grans protestes socials arreu del món, etc.

Com en tot el que ens envolta, el consumisme ha fet estralls en el món fotogràfic. Tot i que intentem ser el màxim de sensats i lògics, moltes vegades caiem en les temptacions "sàviament preparades" pels gurus del màrqueting i, a les quals, costa tant resistir-se. Evidentment, quan es porten molts anys dins aquest món –com és el meu cas– i s'ha "nascut i crescut" fent un tipus de foto, resulta complicat el canvi i l'adaptació total. No em refereixo al sistema de treball, sinó a la percepció en si mateixa de la fotografia. Hem hagut de canviar els referents, els nostres "mites particulars" han quedat relegats a simples modes ja passades.

No vull donar la sensació que "els temps passats eren millor", ni de bon tros. L'eufemisme amb què començo l'escrit, no és més que l'enyorança pròpia de qui es veu una mica desplaçat i superat pels esdeveniments i la tecnologia. Evidentment intento de totes totes, posar-me al dia en el que sigui possible però, com és normal, les capacitats –una mica minvades– i el subconscient ple de grans i gratificants records d'una època pretèrita, em releguen a una situació intermèdia entre el ser i no ser. Val a dir –n'estic convençut– que estem només al començament d'un llarg camí. La sensació de fugida endavant sense aturador es calmarà. Tornarà la recerca de valors semblants a aquells que tant vàrem admirar i el nostre "Art fotogràfic" perdurará en el temps i en la memòria col·lectiva.

Quim Bigas Quintana
Impressor i fotògraf

D'esquerra a dreta:

Fent cua, 2010. AMSFG. Col·lecció Municipal d'Imatges (Autor: Enric Estarli)

Un carrer 2, 2010. AMSFG. Fons Anna Manjon (Autora: Anna Manjon)

Retrat, 1986. Fotografia analògica, realitzada en format 6x7, utilitzat habitualment per l'autor per a interiors. Procedència: Agrupació fotogràfica i cinematogràfica (Autor: Quim Bigas)

Carrers del Puig, 2010. AMSFG. Col·lecció Municipal d'Imatges (Autor: Albert Collado)

CALIDOSCOPI

LES IMATGES

1

1. Retrat d'Alexandre Matas als anys setanta. Procedència: Antoni Ferrer i Anna Vicens 2. Josep Bartomeu a la I Convenció Regional Catalana d'Entitats Fotogràfiques a Sitges, 1974. AMSFG. Fons Festival Internacional de Cinema Amateur (Autor: Alfons Hereu) 3. Jaume Cervera, Joan Auladell i Felicià Palet, al punt de sortida de la I Gimcana Fotogràfica, el 10 de novembre de 1963. AMSFG. Fons Jordi Rabell (Autor: desconegut) 4. Col·laboradors de la pel·lícula *Ciutat entre pedra i aigua* de l'any 1971. 1r premi en el Festival Internacional de Cinema Amateur de l'any 1972. Drets, d'esquerra a dreta: Jordi Ros, Alexandre Matas, Josep Escortell i Jaume Barneda. A sota, Cinta Bassols, Maria Anna Bosch, Anna Vicens, Mercè Rufí, Mercè Maura i Conxita Fernández. En primer terme, Toni Ferrer i Josep Vicente, autor del guió. Procedència: Antoni Ferrer i Anna Vicens (Autor: desconegut)

5. Moment de pausa durant el rodatge de la pel·lícula *O tots o cap*, d'Alfons Hereu, l'any 1976. D'esquerra a dreta: Antoni Ferrer, Alfons Hereu, M. Teresa Vilà i Manel Reyné. Procedència: Antoni Ferrer i Anna Vicens (Autor: Eugeni Anglada) 6. Equip de rodatge i actors de la pel·lícula *L'anell* (1969), de Toni Ferrer. De dalt a baix i d'esquerra a dreta: Jordi Ros, Toni Ferrer, Glòria Monzón, Mercè Maura, Paquita Ferrer, Anna Vicens, Martí Carreras i Jaume Albertí. Procedència: Antoni Ferrer i Anna Vicens (Autor: desconegut)

7. Retrat dels participants en una sortida nocturna a Palamós, el 2010. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: Jordi Gallego)
8. Retrat dels participants en la 30a Festa de la Fotografia, organitzada el 2013 amb motiu del cinquantè aniversari de l'Agrupació. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: AFiC)

9. *Finestra*, 1985. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: Jordi Gallego) 10. *Vista de la platja durant la nevada de l'any 1962*. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: Jaume Buxó)
11. *Silencio*, 1962. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: Josep M. Vicens)

12

13

12. *Cabrera*, finals dels anys vuitanta. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: Quim Bigas) 13. *Brindis*, 1993. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: Joan Aviñó) 14. *Trencadís*, 1995. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: Albert Xirgu) 15. *Cementiri*, 2007. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: Joan Vicens Tarré) 16. *Ous trencats*, 1990. Premiada en el concurs de fotografia convocat per l'empresa Huevos Pitas. Procedència: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica (Autor: Toni Martínez)

CALIDOSCOPI

L'ENTREVISTA

JORDI GALLEGO I JORDI RABELL

tenen una llarga experiència en fotografia i formen part de l'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica de Sant Feliu de Guíxols. Ens expliquen com es van iniciar en aquest camp apassionant, algunes anècdotes i també una mica d'història.

JORDI GALLEGO CALDAS és fotògraf autodidacte. L'any 1972 es va fer soci de l'AFiC i, des de l'any 1977, de manera intermitent, n'és el president. Es va iniciar en aquest món el 1969 tot experimentant i fent revelatge en blanc i negre, viratges colorvir, en color procés C-41, diapositives E-6, cibachrome i, ara, treballa en format digital. Des del 1990 té la distinció AFIAP (Artista de la Federació Internacional d'Art Fotogràfic). Ha publicat en diverses revistes i catàlegs, ha format part de nombrosos jurats i ha obtingut més de 300 premis en concursos fotogràfics. Fa classes de fotografia a Sant Feliu de Guíxols i Palamós des de fa 30 anys. Ha participat en 38 exposicions col·lectives i les seves exposicions (Raid Marroc, Retrats de Nepal en blanc i negre, Nepal paisatges i gents en color, Orquídi- dies, Esc@nArt, Planetes Ganxons i Costa Brava Natura Viva) s'han exposat en 40 ocasions. Costa Brava Natura Viva ha estat premiada en el Qinghai International Photographic Art Festival 2012 de Xina on va assistir patrocinat pel Patronat de Turisme Costa Brava.

JORDI RABELL RIGAU és fotògraf afeccionat, va formar part del Centre Excursionista Montclar entre els anys 1951 i 1961. Va ser un dels promotors de l'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica i va ser vocal de la primera Junta Rectora. Va col·laborar en l'organització de diverses edicions del Festival Internacional del Film Amateur de la Costa Brava. Ha format part d'entitats com ara l'Associació Filatèlica o els Amics dels Ferrocarrils. Va ser un dels promotors i fundadors de l'Associació Turística Guixolencs l'any 1982 i va formar part de la Junta Tècnica del Museu d'Història de la Ciutat des del 1993 fins al 1997. Ha participat en un gran nombre de concursos i exposicions, locals i nacionals, i les seves fotografies han rebut diversos premis. La seva obra abasta principalment fotografies artístiques i documentals.

Quan es van iniciar en la fotografia? Què els va motivar?

[J. Rabell] Em va venir de rebot, vaig començar amb 17 o 18 anys. El meu amic Timoteu Font, érem veïns i teníem la mateixa edat, era el fill del delegat de La Caixa i em va comentar que hi havia un curs de fotografia a l'Acadèmia CCC. Després, en una habitació a casa d'en Timoteu, hi vam muntar un laboratori per reproduir negatius en 6x9, que era més o menys el format postal. Més endavant, quan vaig haver de fer la mili, vaig demanar per anar de voluntari a l'aviació, a la base aèria de Son Sant Joan de les Balears. A la revisió mèdica havíem de posar si volíem fer alguna especialització i vaig marcar cartografia i fotografia. Al cap de 4 dies ens van cridar i vam anar a Cuatro Vientos, a Madrid. D'un dia per l'altre! Allà, primer, ens va tocar netejar avions amb benzina, però després ja vam començar el curs, el professor era un tinent. Al matí feiem cartografia i, a la tarda, laboratori. Va ser de desembre al maig i hi vam passar moltes hores al laboratori! Treballàvem amb 18x24 per fer els mapes. Érem 30 només, de tot Espanya, i al quarter n'hi havia 800. Al maig es va acabar el curs, 13 dies de permís a l'abril i vam tornar a Palma, amb un carnet de "ayudante de especialista de fotografía y cartografía". Feien molts vols en avioneta i anaven fent passades, feien les fotografies en 35mm, no hi havia càmera fixa com en els avions grans. Acabo la mili i el pare em regala una Paxette, alemanya, que encara funciona. Més

En aquesta pàgina, Jordi Gallego i Jordi Rabell a l'Arxiu Municipal. AMSFG. Col·lecció Municipal d'Imatges (Autor: Salvador Estibalta)

A les pàgines següents, a l'esquerra, Jordi Rabell i Joan Auladell a l'Hotel Jecsalis durant la II Gimcana fotogràfica, l'any 1964. AMSFG. Fons Jordi Rabell (Autor: Jaume Cervera). I a la dreta, inauguració d'una exposició de l'Agrupació fotogràfica i cinematogràfica al pati de l'Ajuntament cap al 1990. D'esquerra a dreta: Quim Bigas, Alfons Hereu, Joan Aviñó, Josep M. Vicens, Joan Casamitjana, Antoni Juanals i Jordi Gallego. AMSFG. Col·lecció Municipal d'Imatges (Autor: desconegut)

endavant vaig tenir una Rolleiflex 2.8, 6x6, amb la qual vaig treballar molt i seguidament una Praktika i una Nikon. Actualment tinc dues SONY digitals. Parlant amb en Jaume Cervera, em va proposar de muntar un laboratori per fer fotos per a turistes. Vam comprar el laboratori de la Carabela –feien postals– per 6.000 ptes. Llavors hi va haver la famosa nevada del 62 i els quatre fotògrafs que hi havia vam sortir i vam decidir organitzar un concurs que es va fer a l'Hostal Buxó del carrer Major, i es va parlar de fer una agrupació. Jo ja pertanyia a la de Girona, però quan es va muntar la nostra me'n vaig donar de baixa.

[J. Gallego] Els meus inicis són més senzills. En el meu cas va venir amb 14 o 15 anys d'un dia que

vam anar amb el meu pare a Tossa en barca. Dúiem una Capta II i quan vam portar les fotos a revelar, el fotògraf li va dir al meu pare "el teu noi s'hi hauria de dedicar, fa unes fotos molt maques!", li va recomanar que em comprés una càmera, concretament una Yashica J-7. Al 72 vaig anar de vacances a Galícia, vaig fer fotos i en vaig presentar una en un concurs de l'Agrupació i vaig tenir un premi, encara el vaig anar a buscar a can Buxó, i aquí vaig decidir fer-me de l'AFiC. Això és el que em va llançar a la fotografia i, a partir d'aquí, vinga canviar de càmeres: la Yashica, després la primera càmera digital que hi va haver a Espanya –era digital perquè els indicadors eren

digitals!–, la Fujica 901 i després una Canon A1 que em va regalar la meua dona.

Després, la Canon T90, que encara s'havia d'enfocar manualment. El 1998 vaig fer una despesa bestial en objectius i cossos, i vaig comprar la Canon EOS 3 i Canon EOS 1-N. Vaig vendre el que tenia, però no me'n van donar gaire res... I, al cap d'un any, va sortir la fotografia digital! Em va fer tanta ràbia que fins al 2005 no vaig canviar a digital amb una Canon EOS 5D. Llavors, quan portava els rodets a revelar, tenia els negatius i les còpies digitals en un CD. Actualment tinc una EOS 5D MarkII que té dos anys i ja està descatalogada.

I vostè, Sr. Gallego, com va aprendre a fer fotografies? Quins mitjans tenia al principi?

Un cop inscrit a l'Agrupació vaig apuntar-me a un curs per correspondència, però era tan dolent que va acabar a

la paperera... Ja en sabia, de revelar fotografies. Vaig decidir-me a comprar una ampliadora més bona que la que tenia i vaig muntar un laboratori, el tenia a l'habitació. Rentava les fotografies a la banyera! Vaig traslladar i muntar el laboratori cada vegada que canviava de casa, en vaig muntar tres!, l'últim, en color. Fer-se el revelatge de les fotografies en color era caríssim: els productes caducaven i calia fer moltes proves fins que tenies el positiu que volies. Si fer una còpia valia 10 ptes., de fet, me'n costava 50. Això sí, em permetia ser més creatiu fent unes manipulacions de les imatges que els laboratoris comercials no et feien.

Quina és la seva relació amb l'AFIC? Des de quan en formen part?

[J. Rabell] La relació amb l'Agrupació és des de la seva fundació.

Vam fer els estatuts l'any 1963. Ens reuníem a la Catequística, el local era petit, una habitació que hi havia entrant a l'esquerra, però ja hi cabíem! Érem 10 o 12. Després vam passar al Jecsali, els divendres a les 10. El menjador gran ens servia de sala de projeccions, primer miràvem *Bonanza* i, llavors, a quarts d'onze, hi havia la reunió. Hi havia d'haver un policia i l'havíem de fer en castellà; l'acta la fèiem per triplicat i s'havia d'enviar a la policia i al Govern Civil.

[J. Gallego] A les últimes venia el Sr. Santiago, que jo tenia com a professor de gimnàstica a l'institut Abat Sunyer, però llavors —eren els anys setanta— ja no es quedava, només demanava que li enviéssim les actes.

[J. Rabell] També em vaig cuidar de l'edició del butlletí de l'Agrupació...

Quines anècdotes els han passat fent fotografies?

[J. Rabell] Jo he estat detingut tres vegades per fer fotos!

Per quin motiu?!

[J. Rabell] Pel tema ferroviari: està prohibit retratar estacions i material rodant, encara que sigui antic. Jo no ho he pogut evitar, quan veig una cosa que m'agrada m'hi he de posar i retratar, tant si és a Saragossa com a Caldes de Malavella o com a Alemanya de l'Est quan encara hi havia el mur. A Leipzig va passar que l'autocar es va aturar al costat d'una estació per fer benzina, jo que m'allunyo una mica per fer fotografies. Ja se m'acosta un individu amb un mono blau marí cridant "machen Sie auf!", que vol dir: *obri la càmera!* I el guia em deia "cada funcionari és un policia, si no li ensenya el rodet, no marxa-

rem de cap manera". A tocar de Saragossa, crec que era a Bujaraloz, hi havia un dipòsit de locomotores i una rotonda per girar les màquines. Em van dur a veure el cap d'estació perquè em calia demanar permís, però un altre cop, ja hi tornava a ser. En definitiva, depèn de les persones que trobes... Sovint quan ho pregunto, em diuen que faci la meua.

Amb quin tipus de fotografia van començar? Què els agrada més?

[J. Gallego] Vaig començar amb fotografia d'esports, trial i ral·lis, amb els amics. Gairebé sempre en blanc i negre, ja que era més artístic. També de viatges on, a més, feia servir pel·lícules Kodachrome.

[J. Rabell] El que m'agradava més era el reportatge, especialment l'urbanístic. Recordo que vaig fer tot el

seguiment de l'enderrocament dels antics edificis del passeig per construir-hi els nous blocs.

En general, hi ha algun tipus de fotografia que sigui més popular entre els afeccionats?

[J. Gallego] No hi ha preferències, hi ha èpoques i tendències, segons el moment, fotografia amb gra, caps escapçats!... Però això són fotografies més aviat artístiques. Crec que el més difícil és el reportatge i el retrat. El reportatge d'activitats no el pots controlar, ha de ser al moment, segons com ve. El retrat requereix molta compenetració entre el fotògraf i el model. Per a l'afecionat no hi ha un tema en concret, tot i que la gent que comença prefereix el paisatge, perquè tens més temps per plantejar les fotografies, no hi ha interferències i els models no protesten!

Què es valora als concursos?

[J. Gallego] Abans als concursos es valorava molt la qualitat, ara no tant, amb el digital es valora la millor idea, la innovació, la creativitat. Les càmeres són perfectes i les noves tecnologies han millorat molt la qualitat! Ara hi ha retocs molt exagerats. Abans també es feien retocs, però necessitaves hores i ara ho tens amb pocs minuts.

[J. Rabell] Crec que el resultat depèn molt de qui hi ha darrere la càmera. Per a mi, l'enquadrament és el més important.

Quants socis té l'entitat actualment? Ha crescut o s'ha mantingut al llarg d'aquests 50 anys?

[J. Gallego] Hem arribat a ser 125, en algun moment també ha baixat a 60, però actualment es manté amb uns 90 socis.

[J. Rabell] Abans érem un centenar, però que treballéssim, a la Junta, uns 10...

[J. Gallego] Crec que, en general, això passa a totes les associacions... Ara hi ha una vintena de socis que col·laboren però, quan vaig començar, n'eren 6. El 1986, amb l'altra nevada, també volíem muntar un concurs, però no hi havia gent ni a Sant Feliu ni en les agrupacions d'altres llocs. Per això es va optar per buscar la col·laboració amb altres agrupacions de la província, la cosa va funcionar i a partir d'aquí va néixer la Lliga Gironina de Fotografia.

Quines són les activitats que es fan habitualment?

[J. Gallego] Una de les coses que funcionen a Sant Feliu és la lliga, que obliga a treballar temes concrets i posa en la mateixa línia de sortida els veterans i els que comencen. Tothom ha d'avançar alhora! Es fa cada any, comença a l'octubre i acaba al maig. En fem tres, de lligues, una local, una de gironina i una estatal catalana. En la lliga local tractem els mateixos temes que en la lliga gironina. Cada mes es fa una entrega, i el que acumula més punts guanya. Abans es feien gimcanes, ara es diuen concursos de fotografia ràpida en els quals no es permet manipular les fotografies. A banda, en fem d'altres, d'activitats. Cada mes un autor, local o no, exposa una trentena de fotos al Casino Guixolenc on actualment tenim el nostre local social. Els dijous, curs de Photoshop; els divendres, anem alternant les reunions amb lligues i tallers o xerrades que els mateixos au-

tors fan de la seva exposició. També hi ha 1 o 2 sortides col·lectives cada any i projeccions de reportatges de viatges dels socis.

Quines són les activitats que tenen més seguiment?

[J. Gallego] Les lligues són les activitats que s'han mantingut i han fet pujar el nombre de socis, així com els cursos de Photoshop i els tallers amb autors de renom.

Quin objectiu es plantejaven, al principi, amb les activitats? Ha variat respecte a avui dia?

[J. Rabell] A l'inici va ser per la coincidència de diferents aficionats que volíem aprendre el que es feia a Girona i a Barcelona i volíem organitzar lligues socials. També ens vam proposar l'organització del Concurs Nacional Hipocampo, a nivell estatal. Però resultava molt, molt car...

[J. Gallego] Se'n van fer 14 o 15 edicions i es feia bianualment. Les últimes edicions el tema era obligat i calia presentar fotos de tres temes diferents per optar al premi. Hi havia moltíssima competència a nivell estatal i com que no es cobrava inscripció, hi havia moltes despeses: trofeus, jurat de renom, catàlegs, etc, per això es va deixar de fer. En general, les agrupacions neixen per la necessitat dels socis d'aprendre, per planificar i organitzar activitats que, d'una manera individual, els seria molt difícil de dur a terme. Abans es veien poques fotografies, només als concursos amb els seus catàlegs amb les fotos guanyadores. Ara ha canviat, tenim Internet, i pri-

mer vaig pensar que la xarxa faria mal, però no, al contrari, ha servit per interessar més persones.

Hi ha col·laboració amb altres entitats en l'organització d'activitats o els fotògrafs ja acudeixen a Internet?

[J. Gallego] Menys del que seria desitjable. Tots som molt amics però la Lliga Gironina és de les poques activitats que es realitzen conjuntament. L'intercanvi amb entitats continua essent necessari, ara més que mai on el que triomfa són els treballs en equip. Això encara ha de canviar més, però al nivell que s'està posant la fotografia, cal fer projectes en grup i això beneficia l'associació. A nivell individual, pertanyent a una agrupació i, a nivell d'agrupacions, estant federats.

I el cinema, quina presència té en l'Agrupació?

[J. Rabell] El cinema era minoritari, entre altres coses, es feia un concurs popular que es deia "El Rollo", en què s'havien de rodar 15 minuts de pel·lícula sense fer cap muntatge. Però la fotografia sempre ha tingut més pes.

[J. Gallego] El 90 % dels socis són fotògrafs... I des de fa uns 10 anys ja solament es fa fotografia. Tot i que alguna projecció de cinema hem fet, no hi ha realitzadors en actiu i el que es fa, més aviat, són audiovisuals.

L'AFiC va impulsar la creació de l'AGEF (Associació Gironina d'Entitats Fotogràfiques). Com es va gestar?

[J. Gallego] Va ser pel que t'he comentat de la nevada del 1986 quan

ens vam proposar fer una lliga conjunta d'àmbit gironí. Com que va tenir molt d'èxit, es va decidir fer una associació de clubs gironins, l'AGEF, per poder col·laborar conjuntament en diferents projectes a més de la lliga. Actualment som 18 agrupacions de Girona, Perpinyà i Barcelona.

L'AFiC forma part de la FCF (Federació Catalana de Fotografia). Què els aporta?

[J. Gallego] La Federació és necessària. La seva funció és agermanar i connectar tots els aficionats catalans per difondre i potenciar aquest art. Té una revista trimesstral, un butlletí digital setmanal, un cos de jurats per concursos, assessorament per organitzar-los, tallers, exposicions, etc. També organitza cada any la Lliga Catalana de Fotografia, el Premi Catalunya i la Festa de la Fotografia.

I la lliga estatal catalana?

[J. Gallego] Aquest any serà la 5a edició. La nostra Agrupació sempre ha fet molt bon paper i ha quedat classificada entre els 10 primers: l'any passat quarts i aquest any cinquens d'un total de 60 entitats. A títol individual, fa dos anys vaig quedar tercer i, l'any passat, segon.

Una de les activitats que acolliran amb motiu del 50è aniversari de l'Agrupació serà la 30a Festa de la Fotografia? Quin programa han previst?

[J. Gallego] Sí, i és la segona que fem. La primera la vam fer coincidir amb el 25è aniversari. Aquesta

festa és una trobada de fotògrafs federats on el programa serà el següent: una recepció al centre d'exposicions de l'antic Hospital amb 5 exposicions fotogràfiques, al migdia es faran diverses activitats per als fotògrafs en diferents localitzacions de Sant Feliu; i després d'un dinar, una cantada d'havaneres amb cremat i una sessió de *body painting*.

Aquest any l'AFiC fa 50 anys i té bona salut. Quina consideren que ha estat l'època més delicada?

[J. Rabell] Als anys setanta ens vam quedar sense local i això ens va perjudicar molt...

[J. Gallego] El president d'aleshores va dir que necessitava suport per mirar de provocar la reacció dels socis. Llavors ja vaig entrar jo i, efectivament, va costar molt reactivar les ganes de la gent. Per sort, a més de les noves incorporacions, sempre tenia el suport dels antics companys amb els quals ha acabat unint-nos una forta amistat.

Un dels reptes de qualsevol entitat és la renovació per mitjà de la incorporació de nous socis, en el cas de l'Agrupació l'organització de cursos ha estat un bon recurs per aconseguir-ho?

[J. Gallego] I tant! Als anys vuitanta, quan vam començar, s'apuntaven als cursos entre 6 i 8 persones. Des de l'aparició de les càmeres digitals els inscrits s'han triplicat. El rècord va ser l'any 2010, amb 42 persones en el curs impartit en el Casal de Tueda. Un 10 % dels que es matriculen

s'acaben fent socis.

Hi haurà continuïtat?

[J. Gallego] L'entitat es mantindrà perquè hi ha jovent. Cada dècada s'incorporen 7 o 8 persones i se'n fidelitzen 2 o 3. De les 8 o 10 persones que en la dècada dels vuitanta eren socis que participaven normalment en totes les activitats ara en som uns 15 o 20 i, entre ells, algunes promeses de menys de 20 anys. Hi ha ganes i il·lusió, i això fa tirar endavant.

M. Àngels Suquet

Arxiu Municipal
de Sant Feliu de Guíxols

El fotògraf Pablo García Cortés, conegut com a *Pablito*, fent el reportatge d'un acte del Festival Internacional de Cinema Amateur de la Costa Brava a l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols l'any 1971. A l'esquerra, Albert Gironès i el Dr. Blasco; al centre, Jaume Buxó fa el parlament amb l'alcalde Manel Vicens i Felip Sagués, president de la Secció de Cinema Amateur del CEC i president d'aquella edició del festival. AMSFG. Col·lecció Municipal d'Imatges (Autor: Ricard Pla)

El dibuix de la llum

Des d'antic, l'home va representar el seu entorn per mitjà de dibuixos i pintures. La fidelitat de les representacions vers la realitat va fer un pas de gegant amb els dibuixos tècnics i científics de Leonardo da Vinci al segle xv. Amb el desenvolupament de les tècniques de gravat es van poder fer còpies múltiples de les obres d'art perquè fossin més assequibles. Aquests dos anhels conflüen en les heliografies de Joseph Nicéphore Niépce, el qual el 1826 va obtenir el *Point de vue du Gras* amb betum de judea sobre paper. El 1829 s'associà amb Louis-Jacques Mandé Daguerre, però el 1833 va morir i, el 7 de gener de 1839, Daguerre va presentar el daguerreotip a l'Acadèmia de les Ciències de París. El mateix any Hippolyte Bayard també havia obtingut positius directes de càmera sobre paper. L'any 1839 William Henry Fox Talbot va introduir la reproductibilitat en fotografia obtenint positius fotogràfics a partir de negatius en paper.

Impressió de realitat

La fotografia es popularitzà per la seva capacitat de reproduir fidelment la realitat. El seu realisme era tal que resultava desagradable i, ben aviat, es començà a practicar el retoc dels retrats. Així, la fotografia s'acostava a la pintura i guanyava en mèrit artístic, ja que no quedava reduïda a un acte purament mecànic. Un altre dels intents d'atorgar a la fotografia la categoria d'art va ser el corrent pictoralista, el qual es va desenvolupar al final del segle xix i principi del xx i que produï imatges artificioses amb composicions similars a les pintures. L'any 1902 el moviment Photo-Secession, fundat per Alfred Stieglitz, proposà el retorn a la fotografia pura, lluny de les convencions dels pintors. Es fomentà la fotografia social i els elements quotidians guanyaren protagonisme. Tradicionalment la fotografia s'havia considerat el mitjà de representació de la realitat més objectiu. A banda, l'estereoscòpia i l'obtenció de la fotografia en color van ser cabdals per assolir realisme i fidelitat amb l'entorn retratat.

La popularització de la fotografia

L'existència de fotògrafs afeccionats fou decisiva en la divulgació de la fotografia. Això fou possible des de mitjan segle xix, en la mesura que els procediments van deixar de ser artesans i es van fabricar de manera industrial, podien ser emmagatzemats i es requerien menys coneixements tècnics per fer i processar les imatges. L'evolució de les càmeres també afavorí la fotografia amateur. La substitució dels negatius de vidre pels de plàstic, més lleugers i menys fràgils, així com la disminució dels formats i l'aparició dels rodets també possibilitaren la fabricació de càmeres més petites i d'ús més senzill. La Kodak 100 vistes (1889) duia rotlle de paper –posteriorment plàstic– i, per revelar les fotografies, s'enviava la càmera a fàbrica i es tornava al client novament carregada. Als anys trenta, la LEICA permetia fer fotografies amb pel·lícula de 35 mm. El 1963 la Instamatic posà la fotografia a l'abast de tothom i, el 1972, la Polaroid SX-70 ofería la possibilitat de tenir positius en color al moment, sense negatius, assolint així la màxima simplificació i immediatesa.

Entrevista sobre el Festival Internacional de Cinema Amateur de la Costa Brava als estudis de TVE a Barcelona (Miramar) l'any 1973. D'esquerra a dreta: Josep López de Lerma, Josep Roura, Joan Canadell, Arcadi Lozano, Joan Duch, Jaume Buxó i Josep M. Isern. AMSFG. Fons del Festival Internacional de Cinema Amateur (Autor: Jordi Budó)

Sensació de moviment

El 28 de desembre de 1895, en un cafè de París, els Lumière –fotògrafs residents a Lió–, van oferir una sessió de *Cinématographe*. La història del cinema acabava de començar i ràpidament va seduir el gran públic. La invenció del cinema sintetitza diferents tècniques desenvolupades al llarg de la història: la projecció d'imatges, la representació del moviment i la fotografia. Als segles ^{xvii} i ^{xviii} ja es té notícia de projeccions públiques de diapositives per mitjà de la llanterna màgica. Al segle ^{xix} es comercialitzaren diferents ginyes que donaven sensació de moviment per mitjà de la successió ràpida d'imatges, com ara el conegut zoòtrop. Fou decisiu el treball del metge Jules Marey i el fotògraf Eadweard Muybridge per captar el moviment dels éssers vius amb seqüències de fotografies cap al 1870. També va ser clau el rotle de pel·lícula de la càmera Kodak 100 vistes. Inicialment el rodet era de paper, però el 1887 Hannibal Goodwin va concebre un suport de cel·luloide que es cargolava sobre ell mateix i permetia fer diverses fotografies sense canviar cada vegada de placa.

Un llenguatge i uns estàndards

Per al desenvolupament del cinema van ser fonamentals la creació d'un llenguatge propi i l'establiment d'estàndards de pel·lícula. El discurs de les pel·lícules abandonà la càmera fixa i incorporà moviments i rotacions de càmera i, més endavant, el llenguatge dels plans. El 1913 els estudis Inceville treballaven fent els guions i el muntatge de les pel·lícules. Un any després, a Hollywood, es comencen a fer llargmetratges. El 1909 la Fundació de Patents de Cinema va establir el format de 35 mm, inventat el 1892 per William Dickson i Thomas Edison, com a estàndard per a les pel·lícules. Posteriorment es desenvoluparen formats no professionals com ara el 9,5 mm de Pathé (1922), per al visionat domèstic de pel·lícules i també per enregistrar imatges. El 1923, Kodak va llençar el 16 mm, usat en l'àmbit professional per la seva qualitat. El 1932 Kodak presentà el 8 mm, el format amateur per excel·lència, i el 1965, va llençar el Súper 8 que va tenir la competència del Single 8 de Fuji. Als anys vuitanta, les realitzacions amateurs van disposar de la tecnologia del vídeo.

La invenció del vídeo

El vídeo enregistra imatges per mitjà de la tecnologia electrònica, en canvi, el cinema ho fa per un procés fotoquímic. Des de fa una dècada, aproximadament, s'empra la tecnologia digital. El vídeo començà per gravar i emmagatzemar imatges de TV. Tot i els precedents, es considera que l'inici va ser la cinta magnètica de Fritz Pfleumer (1928). Inicialment els vídeos eren amb bobina oberta, però al principi dels setanta Sony i Philips van llençar nous formats de vídeo professional en casset; poc després el magnetoscopi es va comercialitzar per a ús domèstic. El Betamax de Sony (1975) i l'VHS de JVC i Matsushita (1976) competien pel mercat, que es va decantar per l'VHS a mitjan anys vuitanta. El vídeo domèstic va avançar l'any 1984 quan es consensuà el 8 mm com a estàndard. Les càmeres esdevingueren més petites i manejables i obriren camí a les produccions familiars i artístiques. Els formats més populars van ser el Vídeo 8 d'EAIJ (1984) i l'Hi8 i el Digital 8, desenvolupats posteriorment per Sony. A finals dels noranta es començà a implantar el DVD.

El tinglado

Informació municipal

El primer vol a la Costa Brava fa cent anys

Aquest mes de desembre es compleixen cent anys del primer vol a la Costa Brava. L'aeroplà, pilotat per Lucien Demazel, es va enlairar a l'hipòdrom de Can Tunis de Barcelona i cap a quarts de tres de la tarda aterrà al camp d'en Riembau, prop de la platja de Sant Pol, després d'un trajecte d'una hora i deu minuts. La gesta va tenir lloc el dijous, dia 4 de desembre de 1913, després d'un intent no reeixit el dia anterior.

Aquest es considera que és el primer viatge aeri sobre Catalunya, ja que el primer vol que es va fer a Catalunya, i també a l'Estat espanyol, va ser l'11 febrer de 1910, a Can Tunis, en un *Blériot XI* amb Julien Mamet i va tenir una durada de 2 minuts i 8 segons. El 4 de juliol de 1911, Mauvias va provar de volar des de Sitges fins a Tarragona, però no ho aconseguí. L'any 1913, Demazel havia fet exhibicions en diferents llocs de la península, per exemple, els dies 3 i 4 de març a l'aeròdrom de Can Lleó a Vilafranca del Penedès; el 22 i 23 de març va actuar al Camp de Mart de Tarragona amb motiu de les Festes de Primavera; el 20 d'abril del mateix any va sobrevolar Reus després d'enlairar-se a les platges de Salou; el 22 de maig oferí el seu espectacle aeri durant el Corpus, a Granada; i entre els dies 8 i 12 d'agost va fer estada a Alacant. Segons el setmanari *El Programa*, de 22 de novembre de 1913, abans del seu vol a Sant Feliu de Guíxols, l'intrèpid aviador també havia actuat a Tortosa, Lleida, València, Múrcia, Lorca, La Unión, Cartagena i Oca.

La construcció dels avions oferia a la humanitat la possibilitat de volar, tot assolint un anhel ancestral bellament reflectit en el mite d'Ícar, el qual va ser empresonat amb el seu pare Dèdal en el laberint de Minos, el rei de Creta. Tots dos van escapar amb les ales de cera i plomes que havia fabricat Dèdal, qui havia recomanat a Ícar que es mantingués a una altura mitjana, ja que si volava massa baix la humitat perjudicaria les ales i si volava massa alt, el sol fondria la cera. Ícar no va fer cas dels consells del seu pare i s'enlairà per arribar al sol, que va desfer les ales amb l'escalfor, tot conduint-lo a la mort. A principis del segle xv, Leonardo da Vinci va dibuixar una màquina voladora amb un disseny que reproduïa les ales dels ocells i que, al segle xix, inspirà Clément Ader per construir el primer avió de la història. Es tractava d'un aparell planejador cobert amb plomes d'oca. El 1890, l'*Éole* construït per Ader va fer un vol de 50 metres. L'aeroplà anava propulsat per una màquina de vapor, tenia una hèlix de bambú de quatre aspes i ales articulades de catorze metres d'envergadura. Alberto Santos Dumont va ser el primer en volar a Europa en una aeronau pesada capaç d'enlairar-se per ella mateixa, sense necessitat de ser catapultada. El 23 d'octubre de 1906 va volar seixanta metres a una altura de dos o tres metres a París.

Al cap de tan sols set anys, Demazel realitzà la seva gesta volant a 2.100m d'alçada amb l'aeroplà *Suzanne*, que havia construït ell mateix amb la col·laboració de F. Labatut, que era mecànic i pilot. Segons el mateix escrit del setmanari *El Programa*, es tractava d'un biplà "modern", amb dos seients de tipus militar de car-

rera, amb un motor de 100 cavalls i 10 cilindres i una hèlix de 2,70 m de llargada que feia 1.200 revolucions per minut. Aquest prototip arribava a 120 km/h i pesava 360 kg, que es convertien en 600 quan els dipòsits anaven plens i l'avió transportava el pilot i el passatger. No seria fins després de la Primera Guerra Mundial que es començarien a cercar sistemes de propulsió alternatius a les hèlices.

Lucien Demazel, un dels pioners de l'aviació

La invenció del motor d'explosió feia possible la construcció d'una màquina per volar i més d'un es va posar a la feina, però van ser els germans Wilbur i Orville Wright dels Estats Units els primers que van aconseguir volar amb un aparell dissenyat per ells mateixos i que van batejar amb el nom de *Flyer I*. Tenia un motor també dissenyat pels Wright de tan sols dotze cavalls. Després d'anys de proves, el primer vol es va fer el dia 17 de desembre de 1903. Amb Orville estirat damunt d'una de les ales, el *Flyer I* es va enlairar fins a una altura de tres metres, va recórrer una distància de trenta-sis metres i va aterrar. Aquest primer vol va durar solament dotze segons, tot just un saltet però seixanta-sis anys després un home trepitjarà la Lluna. El *Flyer I* es conserva al National Air and Space Museum de Washington, però hi ha una rèplica a mida real al Museu de la Ciència i de la Tècnica de Terrassa. Els Wright van intuir que l'avió tenia un gran valor militar perquè permetria observar des de l'aire la disposició d'un enemic eventual i van seguir

perfeccionant el seu *Flyer* gairebé en secret amb el propòsit de vendre'l al govern del seu país.

Però els Wright no eren els únics que intentaven fer un avió. El brasiler afincat a París, Alberto Santos Dumont, era molt ric i li agradava volar pel cel de París. Primer ho feia en globus, que ell mateix dissenyava, i després en dirigibles, però també va construir un avió que va batejar amb el nom de *Canard 14 encore (14-bis)*. L'avió és estrany a ulls d'avui, sembla que voli cap enrere perquè té la cua davant. El nom també sorprèn, es deu a la forma i al fet que primer el va provar penjant-lo del seu dirigible número 14. L'avió de Santos Dumont no s'assembla en res al dels Wright perquè ningú no sabia a Europa com era el *Flyer*, per tant es pot considerar a Santos Dumont com a coinventor de l'avió. El 23 d'octubre de 1906, Santos Dumont s'enlaira als afores de París amb el seu *Canard 14-bis*, s'eleva tres metres i en vola uns seixanta.

L'any 1908, Wilbur Wright viatja a França per donar a conèixer el *Flyer*, comercialitzar-lo, i també evitar que Santos Dumont s'emporti la glòria de la invenció de l'avió. Comença a fer exhibicions a prop de Le Mans i amb un vol de cinquanta quilòmetres deixa bocabadats els seus competidors francesos.

Vist el *Flyer*, els pioners francesos es posen a millorar els seus aparells i l'any següent serà el gran moment de l'aviació europea: Louis Blériot travessa el canal de la Mànega de Calais a Dover amb el seu avió *Blériot XI*, l'onzè dels seus prototips. Latham ho va intentar uns dies abans però se li va parar el motor i va caure al mar, però el *Blériot XI* porta

un motor Anzani de 25 cavalls que aguanta tot el viatge sense parar-se.

Aquell mateix any 1909 se celebra el Meeting de Reims i, durant una setmana, els pioners més destacats hi fan exhibicions i cada dia trenquen rècords d'alçada i durada de vol, com per exemple Henry Farman que fa un vol de 180 km en tres hores i mitja. Reims és la capital de la Xampanya i queda instituït el costum de premiar el vencedor de les proves amb una copa de xampany, un costum força més elegant que les ruixades dels pòdiums de la Fórmula 1.

També l'any 1909 s'enlaira el nostre primer avió dissenyat per l'enginyer català i professor de l'Escola d'Enginyers de Barcelona, Gaspar Brunet, per encàrrec del seu alumne, el valencià Juan Olivert Serra, que el vol presentar a la Exposición Regional Valenciana. Està previst fer la primera prova de vol en secret al pati de la caserna d'artilleria de Paterna el dia 5 de setembre, però els secrets duren poc en aquest país i aquell dia hi ha a la caserna una gran gentada que vol veure volar l'avió. Juan Olivert és el pilot però mai no ha volat en un avió i solament rep unes instruccions verbals. Valent, posa el motor en marxa, l'avió comença a córrer fins que s'aixeca uns centímetres, però hi ha tanta gent que el pilot té por d'atropellar-los i, després de volar uns cinquanta metres, atura el motor per aterrar, una roda es fica en un sot del terreny i l'ala frega el terra. Així acaba aquest primer vol. No s'intentarà un segon vol. El *Brunet I* estava ben dissenyat però el pilot no tenia la preparació mínima indispensable. Una rèplica a mida real d'aquest avió es pot veure a la Ciutat de les Ciències i les Arts de València.

Tret del saltet del *Brunet I* encara no havia volat un avió a Espanya. La Asociación de Locomoción Aérea de Barcelona, creada a finals de 1908, va decidir contractar un pilot francès perquè portés un avió a Barcelona i fes unes exhibicions. Després de moltes gestions es va poder contractar el pilot francès Lucien Mamet, un dels millors deixebles de Blériot, que a començaments de 1910 va arribar a Barcelona acompanyat de l'uruguaià José García Cames amb un avió *Blériot XI*, com l'utilitzat en la travessia del canal de la Mànega, dotat d'un motor Anzani de 25 CV. La Fundació Parc Aeronàutic de Catalunya ha fet una rèplica d'aquest avió a mida real.

L'onze de febrer de 1910 l'avió està ja muntat a la pista de l'hipòdrom de Can Tunis que fa les funcions de camp d'aviació o aeroport. Aquest dia es van fer els primers vols de prova amb èxit, però el dia següent, diumenge, en què s'havia de fer la primera exhibició pública feia molt de vent i Mamet no va poder volar. L'exhibició es va ajornar fins al diumenge següent, amb gran decepció del públic. El dia 17 Mamet va poder volar i va obtenir grans ovacions, i el dia 20 es van repetir els vols també amb gran èxit.

Després de volar a Barcelona, Mamet va fer exhibicions a Madrid, i així comencen les "festes de l'aviació". La gent vol veure volar un avió, llavors es contracta un pilot, habitualment francès, amb el seu avió, es busca un terreny pla als afores, normalment de conreu, s'hi treuen pedres i es tapen sots en una franja d'uns sis-cents metres de llarg que serà la pista d'atterratge, i el terreny es tanca per poder cobrar una entrada i poder pagar l'aviador. El mecànic arriba amb l'avió desmuntat per via marítima, carrete-

ra o en tren, el munta i el pilot fa dos o tres vols de cinc minuts a cent metres d'alçada. Per un preu acordat pot pujar a l'avió un passatger i l'aviador li fa un tomb damunt la població.

Sant Feliu de Guíxols és una ciutat oberta a les novetats, probablement el Meeting de Reims no va passar desapercebut als industrials del suro ja que hi tenien un dels seus millors mercats, i vol tenir també la seva Festa de l'Aviació. L'organitzaran principalment el Casino La Constància i la Unió Comercial amb el ferm suport de l'Ajuntament que, el 18 de novembre, acorda aportar-hi mil pessetes, avui sis euros, però en aquell temps eren molt diners. Es contracta el jove aviador francès Lucien Demazel.

Lucien Demazel és fill d'un mecànic de cotxes que s'interessa per l'aviació des del seu començament. L'any 1911 pare i fill són constructors d'avions a Issy-les-Moulineaux, prop de París. El jove Lucien comença a exercitar-se amb vols curts i en línia recta a un metre o menys d'alçada. Tots dos s'inscriuen a l'escola d'aviació de Florentin Champel a Port-Aviation, a uns vint quilòmetres de París i després munten la seva pròpia escola d'aviació. Lucien serà l'instructor en aquesta escola, tot i que fins l'any 1912 no tindrà l'edat mínima per tenir el títol de pilot, que va obtenir el dia 25 de maig d'aquell any. No hi ha dubte que els Demazel eren el que avui en diem uns veritables "emprenedors".

L'aviació no té encara cap aplicació

pràctica que permeti guanyar diners tret de les exhibicions i Lucien Demazel comença a fer-ne a França i també a Espanya, concretament a Granada, València, Alacant, Múrcia, Cartagena, Lleida, Tarragona i Reus. S'ha instal·lat a Barcelona i s'anuncia a *La Vanguardia*. També ven el seu cotxe Torpedo Demazel de 12 CV i té el propòsit de muntar a Barcelona una escola d'aviació. Demazel s'ha fet el seu avió amb dos seients, l'ha batejat amb el nom de *Suzanne* i li ha posat un motor molt potent, un Anzani de 100 cavalls.

L'any 1913, quan el contracta Sant Feliu de Guíxols, Demazel té solament dinou anys. És un jove valent i decideix que el seu avió no arribarà a Sant Feliu de Guíxols desmuntat: ell mateix el portarà volant des de Barcelona, farà un viatge en avió entre dues ciutats catalanes, una cosa que encara no ha fet ningú.

Demazel s'enlaira a l'hipòdrom de Can Tunis de Barcelona, puja a mil metres i va seguint la costa. Si té una parada de motor aterrarà a una platja, però el motor aguanta i una hora després sobrevola varies vegades la vila de Sant Feliu de Guíxols i aterra als horts d'en Riembau, a Sant Pol, prop d'on ara hi ha el parc de les Dunes, on s'ha improvisat un camp d'aviació seguint les instruccions del seu mecànic Labatut. Al recinte s'hi ha fet un hangar, s'hi han muntat llotges per als espectadors i s'ha voltat d'una tanca. Sabedors de l'hora de l'arribada de l'avió, s'hi ha congregat una multitud. Demazel fa

unes passades i aterra, l'entusiasme es desborda, les forces de seguretat locals, reforçades amb un escamot de la Guàrdia Civil previst per a l'ocasió, malden per contenir la gentada que vol veure "l'ocell mecànic" de prop. Per aquest vol entre dues ciutats catalanes Sant Feliu de Guíxols passa a la història de l'aviació catalana.

Diumenge dia 7 de desembre és el primer dia d'exhibició. Una multitud de persones de Sant Feliu de Guíxols i de les poblacions veïnes van en direcció de Sant Pol, s'ha previst un servei extraordinari de trens, la carretera de Palamós està plena de vehicles de tota mena, tartanes, bicicletes, motos i cotxes. A les llotges les autoritats: el governador civil, el president de la Diputació, els alcaldes de Sant Feliu de Guíxols i de Castell d'Aro, diputats provincials, regidors municipals i altres personalitats rellevants.

A les tres el *Suzanne* està llest, Demazel pren els comandaments i s'enlaira, fa un vol d'exhibició de cinc minuts i aterra. Tot seguit puja a l'avió el Sr. Ramon Bonet, fabricant de l'estomacal que porta el seu nom, l'avió s'enlaira i fa un vol de set minuts sobre Sant Feliu de Guíxols i voltants. El tercer vol serà el de més durada, més d'un quart d'hora, i acaba l'exhibició amb un vol amb el Sr. Pau Gayet com a passatger.

Dilluns dia 8, les condicions meteorològiques no són bones, bufa el vent i Demazel dubta, però finalment sembla que el vent afluixa una mica i l'avió s'enlaira. Fa tres vols d'ex-

D'esquerra a dreta:

Primera i tercera fotografia, biplà de Lucien Demazel durant les Festes de l'Aviació el 7 de desembre de 1913. AMSFG. Col·lecció Yolanda Albertí (Autor: Ricard Mur)

Retrat d'estudi de Lucien Demazel amb motiu de les Festes de l'Aviació el desembre de 1913. AMSFG. Col·lecció Yolanda Albertí (Autor: Ricard Mur)

Demazel visita la Taverna del Mar durant la celebració del cinquantenari del primer vol sobre Sant Feliu de Guíxols, 1963. AMSFG. Col·lecció Municipal d'Imatges (Autor: desconegut)

hibició. Quan l'avió aterra després del tercer vol la comissió de senyoretas es fotografia amb l'aviador. La senyoreta Aurora Duran, filla de l'alcalde, que porta un bonic vestit blanc i que parla francès perquè ha estudiat a París, fet gens corrent en una noia en aquella època, és l'encarregada de dir unes paraules de felicitació en francès i entregar un ram de flors amb una cinta de seda amb les quatre barres al jove, valent i ben plantat Lucien Demazel.

Demazel torna volant a Barcelona el dia 10. Els organitzadors fan números i veuen que han perdut diners, l'espectacle era al cel, es podia veure des de fora de la tanca i no s'han venut totes les entrades. L'Ajuntament, per acord del 20 de gener, va aportar 550 pessetes més per cobrir les despeses.

Demazel torna a Barcelona, però l'esclat de la Primera Guerra Mundial fa que, passats uns mesos, liquidi els seus negocis a Barcelona i torni a França on lluitarà en defensa del seu país en l'armada d'artilleria. Acabada la guerra es dedica a Bordeus a l'aviació, les competicions automobilístiques i el comerç de vins. Torna a ser mobilitzat durant la Segona Guerra Mundial, aquesta vegada farà gestions d'enllaç entre els comandaments. Amb la pau torna a l'aviació com a pilot privat i professor de vol, mentre el seu negoci de vins segueix creixent. Volerà fins als vuitanta anys en un total de setanta-quatre avions diferents i farà més de tres mil hores de vol. L'any 1963 Sant Feliu de Guíxols ce-

lebra el cinquantenari de la Festa de l'Aviació. Lucien Demazel torna a Sant Feliu de Guíxols, rep un homenatge a l'hotel de l'Hostal de la Gavina i és nomenat fill adoptiu de Sant Feliu de Guíxols. Entre els assistents a la festa, hi ha la senyora Aurora Duran. Demazel li diu "així que vostè és aquella bella jove de l'ofrena floral, ja fa cinquanta anys?" tot traient de la butxaca la cinta de seda del ram que li havia entregat i que l'aviador havia guardat durant cinquanta anys i dues guerres. Aurora va respondre en francès "sí, *Monsieur*, però ja ho veu, amb la diferència que aquella vestia de blanc i tenia els cabells negres, mentre que ara vesteix de negre i té els cabells blancs". Qui sap si en aquell ja llunyà 1913 va saltar una guspira entre el jove aviador i la bonica noia catalana que parlava francès, que la guerra va ofegar.

Jaume Alonso Morejón
Fundació Parc Aeronàutic de Catalunya

Les festes de l'aviació de Sant Feliu de Guíxols: records i memòria gràfica

El viatge de Barcelona a Sant Feliu de Guíxols realitzat per L. Demazel va ser amb motiu de les festes de l'aviació que havien de realitzar-se els dies 7 i 8 de desembre, amb exhi-

bicions de vol, a l'estil d'altres que ja s'havien celebrat en diversos llocs. En aquell moment, encara més que avui en dia, es tractava d'un espectacle en el qual es podia gaudir dels avenços tècnics en aeronàutica, una disciplina que tot just s'iniciava i que era un motiu d'atracció de nombrosos forasters i visitants. Es calcula que, a Sant Feliu de Guíxols, unes 8.000 persones van assistir a aquest esdeveniment.

La fascinació generada en aquella època pels avions queda plenament reflectida en els diversos articles que es publicaren als setmanaris locals de l'època. En són un bon exemple els fragments següents, extrets del setmanari *El Programa*. En el primer, aparegut el dia 6 de desembre de 1913, es fa la crònica de l'arribada de Demazel des de Barcelona: "tan bon punt l'aparell va tocar a terra, ja no hi valgué res; ni la Guàrdia Civil ni la Urbana; el camp fou seguidament envaït; tothom volia veure, i més que veure, tocar aquell gran aucellàs que pocs moments abans tan enlaire es trobava i que amb una hora i deu minuts s'havia traslladat de Barcelona en aquesta Ciutat".

En el segon, publicat el 13 de desembre, es descriu amb entusiasme el primer vol que realitzà Demazel el dia 7 d'aquell mateix mes a Sant Pol: "vol magnífic, vol meritíssim que captivà a tothom per la precisió dels moviments, la suavitat de la marxa i l'elegància i rapidesa dels viratges, ja es remunta a considerable altura, ja baixa fins a semblar que us

ha de tocar el cap, tan aviat sembla que aterra com se'l veu remuntar-se airós altra vegada. Als 5 minuts de volar, aterra, i el simpàtic aviador és ovacionat pel públic i felicitat pels senyors de la Presidència”.

Aquests pioners de l'aire van esdevenir una mena d'herois populars que eren reclamats arreu per mostrar les seves habilitats i protagonitzar gestes i maniobres intrèpides i plenes de risc. A Sant Feliu de Guíxols, l'Ajuntament va publicar un edicte on s'establien les mesures de seguretat per al correcte desenvolupament d'aquell acte. Els aviadors eren personatges polifacètics que exercien alhora com a pilots, professors de vol i mecànics. L. Demazel feia equip amb F. Labatut, que es dedicava més al suport tècnic i que realitzava xerrades per explicar el funcionament dels aeroplans abans de les demostracions de vol a fi de tranquil·litzar la concurrència: “A la vista de tothom féu funcionar les ales i els timons i donà tals detalls i s'expressà amb tanta convicció, que realment feia desaparèixer de l'ànim dels oients tota temença de perills, sobretot quan afirmà que encara que per alguna causa se pari el motor, l'aparell no cau aplomat ni fent capgirells, sinó amb tota suavitat i normalitat; de tal manera que si al ocórrer la pana se troba a mil metres d'alçària al menys pot recórrer encara una distància de sis o set quilòmetres, la qual cosa permet buscar un terreny a propòsit per aterrar, puix que també pot governar-se com si funcionés el motor”.

Les festes de l'aviació van ser utilitzades com a promoció de la ciutat i com a negoci. Com que es tractava d'un esdeveniment extraordinari, van ser enregistrades amb els mit-

jans de l'època per tal de deixar-ne imatges per a la posteritat. Un dels recursos que s'havia convertit ja en usual era la fotografia. En la crònica de les festes que es publicà a *El Programa* el 13 de setembre ja es comenta la presència de fotògrafs i també les fotografies que es van realitzar de les autoritats i de la comissió de senyoretas que ofrenaren la toia a l'aviador. Sembla que el reconegut fotògraf Ricard Mur va fer de retratista oficial d'aquest esdeveniment. En efecte, aquest autor va realitzar la desena de fotografies conservades, les quals es van fer a Sant Pol, a banda d'un retrat d'estudi de l'aviador. Ramon Bonet edità la fotografia que li va fer Mur en el biplà com a postal publicitària de la seva empresa. El conegut fotògraf Luciano Rossini immortalitza el vol del *Suzanne* sobre la ciutat per mitjà d'una postal.

Agustí Roldós al seu escrit “El vol de Lucien Demazel” publicat a *Sant Feliu de Guíxols: pinzellades, fantasies i membrances*, editat per ell mateix l'any 2006, dona notícia que un setmanari de l'època també explicava que la casa Pathé de París, que estava rodant la pel·lícula *La festa del blat* a Caldes de Malavella, va enviar tècnics per gravar els millors moments de les festes de l'aviació per incloure'ls a la revista *Pathé*, que llavors s'exhibia als cinemes de tot el món. Segons Roldós, aquest segurament es pot considerar que és el primer documental rodat a la nostra ciutat.

A banda de les imatges fotogràfiques i cinematogràfiques, que es caracteritzaven per ser fidels a la realitat, també es van dur a terme interpretacions de caire més artístic com a record d'aquell esdeveniment. *El Programa*, de 13 de desem-

bre de 1913, anuncià que el dimarts 9 al matí el pilot visità l'estudi de J. Berga i Boada, professor de l'Escola d'Arts i Oficis, que li va fer un retrat al carbó que va ser exposat a l'aparador de can Donato. El delineant Benet Albertí Bosch va fer un dibuix a la ploma que representava el retorn de Demazel, el qual fou exposat a l'aparador de can Matías. Un any després, per commemorar aquell fet, el mateix autor va exposar dos dibuixos realitzats amb la mateixa tècnica a l'establiment de l'Enric Marcó a la rambla Vidal i en els quals es representava Demazel sobrevolant la ciutat des del seu aparell. Com a mínim un d'aquests retrats s'utilitzà posteriorment com a model per a un gravat.

També es realitzà un reportatge fotogràfic el desembre de l'any 1963, quan el Centro de Iniciativas y Turismo de San Feliu de Guíxols y S'Agaró va promoure la celebració del cinquantenari del vol de Demazel. Llavors l'antic pilot tenia 75 anys i va venir des de Bordeus, França, per participar en la commemoració de la seva gesta. Igual com s'havia fet a Reus amb anterioritat, la Costa Brava se serví del vol de Demazel per reivindicar la necessitat de comptar amb un aeroport, molt necessari per potenciar l'economia i el turisme en aquest territori. Gràcies als diferents escrits i al material gràfic que es realitzà amb motiu d'aquest esdeveniment podem conèixer de prop aquest episodi de la nostra història, saber com es va viure i què va significar en el moment en què va succeir i, també, posteriorment.

M. Àngels Suquet

Arxiu Municipal
de Sant Feliu de Guíxols

On aconseguir l'arjau?

L'ARJAU és una revista editada per l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols que tracta temes culturals del municipi i el seu entorn. Aquesta publicació es distribueix de manera gratuïta i es pot trobar en els estancs i llibreries de Sant Feliu de Guíxols o en els serveis municipals següents: Botiga del Monestir, Oficina d'Informació Ciudadana, Punt d'Informació Juvenil, Guíxols Desenvolupament (estació d'autobusos), centres cívics de Vilartagues i Tueda, Biblioteca Pública Octavi Viader i Margarit i Arxiu Municipal.

Directori

ÀREA DE CULTURA

Pl. Monestir, s/n
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 82 01 57
E-mail: cultura@guixols.cat
Horari: de dilluns a divendres de 9 h a 14 h

ARXIU MUNICIPAL DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

Ctra. de Girona, 45-47
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 32 25 93 Fax. 972 32 73 39
E-mail: arxiu@guixols.cat
Horari: de dilluns a divendres de 9 h a 15 h
arxiuunicipalguixols.blogspot.com

BIBLIOTECA PÚBLICA OCTAVI VIADER I MARGARIT

C. Suris, 28-34
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 32 40 57 Fax. 972 32 73 39
E-mail: biblioteca@guixols.cat
Horari: dimarts, dijous, divendres i dissabtes de 10 h a 13.30 h i de dilluns a divendres de 17 h a 21 h. Tancat els dissabtes a la tarda i el diumenge tot el dia.

JOVENTUT (PUNT D'INFORMACIÓ JUVENIL - CASAL DE JOVES)

C. Mall, 61 (Edifici de les Vetlladores)
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 32 73 60
Fax. 972 32 71 60
E-mail: pij@guixols.cat
Horari d'hivern: dilluns, dimarts i dijous de 17 h a 20 h; dimecres i divendres de 16 h a 20 h
Horari d'estiu (juliol i agost): de dilluns a divendres de 8 h a 15 h

MUSEU D'HISTÒRIA DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

Pl. Monestir, s/n
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 82 15 75
Fax. 972 82 15 74
E-mail: museuhistoria@guixols.cat
Horari (juliol, agost i setembre): de dijous a diumenge i festius de 10 h a 13 h; de dilluns a dissabte de 16 h a 20 h
www.guixols.cat/museu

OFICINA MUNICIPAL DE TURISME

Pl. Monestir, s/n
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 82 00 51
Fax. 972 82 01 10
E-mail: turisme@guixols.cat
Horari: de dilluns a dissabte de 10 h a 13 h i de 16 h a 19 h; els diumenges i festius de 10 h a 14 h. A partir del 21 de juny obert cada dia de 10 h a 14 h i de 16 h a 20 h

SERVEIS SOCIALS

C. Gravina, 39-41
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 82 10 91 / 972 82 03 29
Fax. 972 82 20 89
E-mail: novaciutadania@guixols.cat
Horari: de dilluns a divendres de 9 h a 14 h; els dimecres i divendres de 15 h a 19 h

SERVEI MUNICIPAL D'EDUCACIÓ

Antiga Casa Palet
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 82 08 10
Fax. 972 32 27 72
E-mail: educacio@guixols.cat
Horari: de dilluns a divendres de 10 h a 14 h
Horari d'estiu (juliol i agost): de dilluns a divendres de 10 h a 13 h
Horari durant les vacances escolars de Nadal i Setmana Santa: de dilluns a divendres de 10 h a 13 h

SERVEI MUNICIPAL D'ESPORTS

C. Callao s/n - Zona Esportiva La Corhera
Tel. i fax. 972 82 03 16
E-mail: esports@guixols.cat
Horaris d'oficina: de dilluns a divendres de 9 h a 13 h
Activitats esportives de les escoles i de clubs esportius: gimnàstica i entrenaments de dilluns a divendres de 9 h a 13 h i de 15 h a 24 h.
Competicions: els dissabtes i diumenges, segons calendari.

SERVEI D'OcupACIÓ MUNICIPAL I SERVEI D'ASSESSORAMENT D'EMPRESES

Pl. Mercat, 6-9
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 32 70 33
Fax. 972 32 69 17
E-mail: industria@guixols.cat
Horari: de dilluns a divendres de 9 h a 13 h

SERVEI DE PREMSA

Pl. Mercat, 6-9
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 609 75 35 85
E-mail: premsa@guixols.cat
Horari: a hores convingudes.

TEATRE AUDITORI NARCÍS MASFERRER

C. Callao, s/n
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 82 01 59
E-mail: teatre@guixols.cat
Horari: a hores convingudes.

SÍNDIC MUNICIPAL DE GREUGES

Defensor del ciutadà/ana
C. Penitència, 10 (Casa Alberti)
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 32 80 40
Fax. 972 82 11 23
E-mail: sindic.greuges@guixols.cat
Horari: de dilluns a divendres de 9 h a 14 h
Dijous de 16 h a 19 h

l'arjau

REVISTA CULTURAL

Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols

Núm. 69 DESEMBRE 2013

AJUNTAMENT DE
Sant Feliu de Guíxols
Arxiu Municipal
Ctra. de Girona, 45-47

Diputació de Girona

**Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica
de Sant Feliu de Guíxols**